SAMİMİ BİR DİNDAR ATATÜRK

HARUN YAHYA

Gerek Atatürk'ü yakından tanıyan kişilerin aktardıkları bilgiler, gerekse Atatürk'ün hayatını anlatan güvenilir kaynaklar incelendiğinde, Atatürk'ün sarsılmaz bir Allah inancına sahip, Kuran'ı Kerim'i kendisine rehber edinmiş samimi bir Müslüman olduğu görülecektir.

Bu kitapta, Atatürk'ün samimi bir dindar olduğu gerçeği gözler önüne serilmektedir.

SAMİMİ BİR DİNDAR

ATATÜRK

HARUN YAHYA

Birinci Baskı: Mayıs 2002
İkinci Baskı: Mart 2006

ARAŞTIRMA YAYINCILIK
Talatpaşa Mah. Emirgazi Caddesi İbrahim Elmas İşmerkezi
A Blok Kat 4 Okmeydanı - İstanbul Tel: (0 212) 222 00 88

Baskı: Seçil Ofset / 100. Yıl Mahallesi MAS-SİT Matbaacılar Sitesi
4. Cadde No: 77 Bağcılar-İstanbul Tel: (0 212) 629 06 15

www.harunyahya.org - www.harunyahya.net

YAZAR ve ESERLERİ HAKKINDA

Harun Yahya müstear ismini kullanan yazar Adnan Oktar, 1956 yılında Ankara'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladı. Daha sonra İstanbul Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde ve İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde öğrenim gördü. 1980'li yıllardan bu yana, imani, bilimsel ve siyasi konularda pek çok eser hazırladı. Bunların yanı sıra, yazarın evrimcilerin sahtekarlıklarını, iddialarının geçersizliğini ve Darwinizm'in kanlı ideolojilerle olan karanlık bağlantılarını ortaya koyan çok önemli eserleri bulunmaktadır.

Harun Yahya'nın eserleri yaklaşık 30.000 resmin yer aldığı toplam 45.000 sayfalık bir külliyattır ve bu külliyat 57 farklı dile çevrilmiştir.

Yazarın müstear ismi, inkarcı düşünceye karşı mücadele eden iki peygamberin hatıralarına hürmeten, isimlerini yad etmek için Harun ve Yahya isimlerinden oluşturulmuştur. Yazar tarafından kitapların kapağında Resulullah'ın mührünün kullanılmış olmasının sembolik anlamı ise, kitapların içeriği ile ilgilidir. Bu mühür, Kuran-ı Kerim'in Allah'ın son kitabı ve son sözü, Peygamberimiz (sav)'in de hatem-ül enbiya olmasını remzetmektedir. Yazar da, yayınladığı tüm çalışmalarında, Kuran'ı ve Resulullah'ın sünnetini kendine rehber edinmiştir. Bu suretle, inkarcı düşünce sistemlerinin tüm temel iddialarını tek tek çürütmeyi ve dine karşı yöneltilen itirazları tam olarak susturacak "son söz"ü söylemeyi hedeflemektedir. Çok büyük bir hikmet ve kemal sahibi olan Resulullah'ın mührü, bu son sözü söyleme niyetinin bir duası olarak kullanılmıştır.

Yazarın tüm çalışmalarındaki ortak hedef, Kuran'ın tebliğini dünyaya ulaştırmak, böylelikle insanları Allah'ın varlığı, birliği ve ahiret gibi temel imani konular üzerinde düşünmeye sevk etmek ve inkarcı sistemlerin çürük temellerini ve sapkın uygulamalarını gözler önüne sermektir.

Nitekim Harun Yahya'nın eserleri Hindistan'dan Amerika'ya, İngiltere'den Endonezya'ya, Polonya'dan Bosna Hersek'e, İspanya'dan Brezilya'ya, Malezya'dan İtalya'ya, Fransa'dan Bulgaristan'a ve Rusya'ya kadar dünyanın daha pek çok ülkesinde beğeniyle okunmaktadır. İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, İspanyolca, Portekizce, Urduca, Arapça, Arnavutça, Rusça, Boşnakça, Uygurca, Endonezyaca, Malayca, Bengoli, Sırpça, Bulgarca, Çince, Kishwahili (Tanzanya'da kullanılıyor), Hausa (Afrika'da yaygın olarak kullanılıyor), Dhivelhi (Mauritus'ta kullanılıyor), Dani-

markacca ve İsveççe gibi pek çok dile çevrilen eserler, yurt dışında geniş bir okuyucu kitlesi tarafından takip edilmektedir.

Dünyanın dört bir yanında olağanüstü takdir toplayan bu eserler pek çok insanın iman etmesine, pek çoğunun da imanında derinleşmesine vesile olmaktadır. Kitapları okuyan, inceleyen her kişi, bu eserlerdeki hikmetli, özlü, kolay anlaşılır ve samimi üslubun, akılcı ve ilmi yaklaşımın farkına varmaktadır. Bu eserler süratli etki etme, kesin netice verme, itiraz edilemezlik, çürütülemezlik özellikleri taşımaktadır. Bu eserleri okuyan ve üzerinde ciddi biçimde düşünen insanların, artık materyalist felsefeyi, ateizmi ve diğer sapkın görüş ve felsefelerin hiçbirini samimi olarak savunabilmeleri mümkün değildir. Bundan sonra savunsalar da ancak duygusal bir inatla savunacaklardır, çünkü fikri dayanakları çürütülmüştür. Çağımızdaki tüm inkarcı akımlar, Harun Yahya Külliyatı karşısında fikren mağlup olmuşlardır.

Kuşkusuz bu özellikler, Kuran'ın hikmet ve anlatım çarpıcılığından kaynaklanmaktadır. Yazarın kendisi bu eserlerden dolayı bir övünme içinde değildir, yalnızca Allah'ın hidayetine vesile olmaya niyet etmiştir. Ayrıca bu eserlerin basımında ve yayınlanmasında herhangi bir maddi kazanç hedeflenmemektedir.

Bu gerçekler göz önünde bulundurulduğunda, insanların görmediklerini görmelerini sağlayan, hidayetlerine vesile olan bu eserlerin okunmasını teşvik etmenin de, çok önemli bir hizmet olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu değerli eserleri tanıtmak yerine, insanların zihinlerini bulandıran, fikri karmaşa meydana getiren, kuşku ve tereddütleri dağıtmada, imanı kurtarmada güçlü ve keskin bir etkisi olmadığı genel tecrübe ile sabit olan kitapları yaymak ise, emek ve zaman kaybına neden olacaktır. İmanı kurtarma amacından ziyade, yazarının edebi gücünü vurgulamaya yönelik eserlerde bu etkinin elde edilemeyeceği açıktır. Bu konuda kuşkusu olanlar varsa, Harun Yahya'nın eserlerinin tek amacının dinsizliği çürütmek ve Kuran ahlakını yaymak olduğunu, bu hizmetteki etki, başarı ve samimiyetin açıkça görüldüğünü okuyucuların genel kanaatinden anlayabilirler.

Bilinmelidir ki, dünya üzerindeki zulüm ve karmaşaların, Müslümanların çektikleri eziyetlerin temel sebebi dinsizliğin fikri hakimiyetidir. Bunlardan kurtulmanın yolu ise, dinsizliğin fikren mağlup edilmesi, iman hakikatlerinin ortaya konması ve Kuran ahlakının, insanların kavrayıp yaşayabilecekleri şekilde anlatılmasıdır. Dünyanın günden güne daha fazla içine çekilmek istendiği zulüm, fesat ve kargaşa ortamı dikkate alındığında bu hizmetin elden geldiğince hızlı ve etkili bir biçimde yapılması gerektiği açıktır. Aksi halde çok geç kalınabilir.

Bu önemli hizmette öncü rolü üstlenmiş olan Harun Yahya Külliyatı, Allah'ın izniyle, 21. yüzyılda dünya insanlarını Kuran'da tarif edilen huzur ve barışa, doğruluk ve adalete, güzellik ve mutluluğa taşımaya bir vesile olacaktır.

İÇİNDEKİLER

Giriş

Yarım yüzyılı aşkın bir süredir bazı ideolojik çevreler tarafından Türk halkına son derece çarpık bir mantık aşılanmaya çalışıldı. Buna göre, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Atatürk, dine karşı, materyalist düşünceyi savunan bir kişiydi. Dahası, dindar olmakla Atatürkçü olmak adeta zıt kavramlardı.

Ancak bu çarpık telkin günümüzde etkisini kaybetmiştir. Artık herkes bilmektedir ki bu, kendileri din karşıtı olup, bunu haksız yere Atatürk'e ma lederek, çarpık fikir ve düşüncelerini meşrulaştırmaya çalışan kişi ve çevrelerin başvurduğu klasik bir yöntemdir. Oysa, Atatürk'ün hayatı ve düşünceleri araştırılıp incelendiğinde, materyalist kesimlerin öne sürdükleri bu tür iddiaların bütünüyle gerçek dışı olduğu ortaya çıkar.

Gerek Atatürk'ü yakından tanıyan kişilerin aktardıkları bilgiler, gerekse Atatürk'ün hayatını anlatan güvenilir kaynaklar incelendiğinde, Atatürk'ün materyalist, din karşıtı olmak bir yana, aksine sarsılmaz bir Allah inancına sahip, Kuran'ı Kerim'i kendisine rehber edinmiş samimi bir Müslüman olduğu görülecektir.

Atatürk'ün sağlam bir İslam inancına sahip olduğu, çeşitli vesilelerle yaptığı konuşmalarda da açıkça kendini göstermektedir. Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önderimiz'in yaptı-

ğı uygulamaları incelediğimizde de, bunların dinimizin özüne ve Kuran'ı Kerim'de tarif edilenlere uygun olduklarını görürüz.

Pek çok kereler hayatını tehlikelere atarak sürdürdüğü mücadelesi sonucunda milyonlarca Müslümanı düşmanın zulüm ve esaretinden kurtarması, camilerin kiliseye dönüştürülme girişimlerine engel olması, düşman ordularına karşı Müslümanların tek cephesini kurması, onlara sahip çıkması, Atatürk'ün dinine, milletine ve tarihine gönülden bağlı bir insan olduğunun en açık göstergelerindendir.

Atatürk'ü dinden uzak ve materyalist bir kişi olarak göstermek isteyenler şunu iyi bilmelidirler ki, Atatürk hayatı boyunca, temelini materyalizmden alan komünizme karşı büyük bir mücadele vermiştir. Bu konuyla ilgili olarak da, 'Şurası unutulmamalıdır ki; Türk aleminin en büyük düşmanı komünistliktir. Her görüldüğü yerde ezilmelidir.'[1] talimatını vermiştir. Ayrıca Atatürk, Türk Ulusu'nun güçlü milli ve dini duygularının, kültürel ve sosyal yapısının, komünizmin ülkemizde yerleşmesine izin vermeyeceğini bildirmiştir:

> *Komünizm içtimai bir meseledir. Memleketimizin hali, memleketimizin içtimai şeraiti, dini ve milli ananelerinin kuvvetli, Rusya'daki komünizmin bizce tatbikine müsait olmadığı kanaatini teyit eder bir mahiyettedir.* [2]

Bizlere yani Türk Ulusu'na düşen vazife ise Atamızı, onun ilkelerini, fikir ve düşüncelerini en doğru bilgilerle tanımak, halkımıza tanıtmak ve gelecek nesillere aktarmaktır.

-I-

Atatürk'ün İslamiyet'e Bakışı

'Milletimiz din gibi kuvvetli bir fazilete sahiptir. Bu fazileti hiçbir kuvvet, milletimizin kalp ve vicdanından çekip alamamıştır ve alamaz' [3]

Atatürk'e göre, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünü hazırlayan önemli sebeplerden birisi İslamiyet'ten uzaklaşmaktı:

'Türkler' diyor Atatürk, 'İslam oldukları halde, bozulmaya, yoksulluğa, gerilemeye maruz kaldılar; geçmişin batıl alışkanlık ve inançlarıyla İslamiyet'i karıştırdıkları ve bu suretle gerçek İslamiyet'ten uzaklaştıkları için, kendilerini düşmanlarının esiri yaptılar. Gerçek İslam'ın çok yüce, çok kıymetli gerçeklerini olduğu gibi almamakta inatçı bulundular. İşte gerilememizin belli başlı sebeplerini bu nokta teşkil ediyor... [4]

Evet, Türk insanının yaşadığı din gerçek İslam'dan uzak, hurafeler ve batıl inançlar üzerine kurulu bir dindi. Bu din, Türkiye'yi karanlığa götürüyordu. Bu gidişi durdurmanın tek çaresi vardı: Gerçek İslam'ın halka anlatılma-

sı... Yani hurafeleri, batıl inançları içinde barındırmayan, Atatürk'ün, 'akla, fenne, ilme uygun...'[5] dediği, dinin özünü teşkil eden Kuran'ın anlatılması gerekiyordu. Atatürk bu amaçla şunları söylüyordu:

Türkler, dinlerinin ne olduğunu bilmiyorlar. Bunun için Kuran, Türkçe olmalıdır. [6]

Türk Kuran'ın arkasında koşuyor; fakat onun ne dediğini anlamıyor, içinde neler var bilmiyor ve bilmeden tapınıyor. Benim maksadım; arkasında koştuğu Kitap'ta neler olduğunu Türk anlasın. [7]

Atatürk, Kuran'a olan bağlılığını onu 'Kitab-ı Ekmel' yani (En Mükemmel Kitap)[8] diye tanımlayarak dile getiriyordu. Dolmabahçe Sarayı ve Çankaya Köşkü'ne hafızları çağırtarak sık sık Kuran okutmuş, ayetler üzerinde incelemelerde bulunmuş ve hafızlarla meal ve tefsir konularında fikir alış verişinde bulunmuştu.

Atatürk özel sohbetlerinde pek çok kez dindar olmanın gerekliliğinden, Peygamber Efendimiz'in hayatından, Asr-ı Saadet ve Hülefayı Raşidin (dört halife) dönemlerinden, dinimizin yüceliğinden, Allah'ın kudretinden söz etmiştir. İslam Dininin son ve mükemmel din, Peygamberimiz (sav)'in de son peygamber olduğunu her fırsatta vurgulayan Atatürk, ulusuna da dindar olmayı, dinini öğrenmeyi öğütlemiştir.

'Milletimiz din gibi kuvvetli bir fazilete sahiptir. Bu fazileti hiçbir kuvvet, milletimizin kalp ve vicdanından çekip alamamıştır ve alamaz'

M.Kemal Atatürk

Din eğitiminin öneminin de farkında olan Atatürk, bu eğitimin okullarda verilmesi gerektiğini şu sözleriyle ifade etmiştir:

Her fert din ve diyanetini, imanını öğrenmek için bir yere muhtaçtır. Orası mekteptir. Fakat nasıl ki her hususta yüksek mektep ve ihtisas sahipleri yetiştirmek lazımsa, dinimizin hakikatini tetkik, tetebbu ilmi ve fenni kudretine sahip olacak güzide ve hakiki ulema yetiştirecek yüksek müesseselere sahip olmalıyız. [9]

Atatürk, dinimizin akıl ve mantığa uygun olduğunu da aşağıdaki sözleriyle belirtmiştir:

Bilhassa bizim dinimiz için herkesin elinde bir ölçü vardır. Bu ölçü ile hangi şeyin bu dine uygun olup olmadığını kolayca takdir edebilirsiniz. Hangi şey ki akla, mantığa halkın menfaatine uygundur; biliniz ki o bizim dinimize de uygundur. Bir şey akıl ve mantığa, milletin menfaatine, İslam'ın menfaatine uygunsa kimseye sormayın. O şey dinidir. Eğer bizim dinimiz aklın mantığın uyduğu bir din olmasaydı mükemmel olmazdı, son din olmazdı. [10]

İslam Dini hakkında bu kadar güzel fikirlere sahip olan ve her ortamda bu düşüncelerini dile getiren Atatürk, açıktır ki Allah'tan korkan, Allah'ın emirlerini elinden geldiği kadar yerine getirmeye çalışan bir Müslümandı.

Atatürk; Peygamber Efendimizi çok iyi tanımış, onun üstün özelliklerini çeşitli vesilelerle anlatmıştır:

O, Allah'ın birinci ve en büyük kuludur. O'nun izinde bugün milyonlarca insan yürüyor. Benim, senin adın silinir; fakat sonuca kadar O, ölümsüzdür. [11]

İslam Dininin son ve mükemmel din, Peygamberimiz (sav)'in de son peygamber olduğunu her fırsatta vurgulayan Atatürk, ulusuna da dindar olmayı, dinini öğrenmeyi öğütlemiştir.

Tarih, hakikatleri tahrif eden bir sanat değil, belirten bir ilim olmalıdır. Bu küçük harbte bile askerî dehâsı kadar siyasî görüşüyle de yükselen bir insanı, cezbeli bir derviş gibi tasvire yeltenen cahil serseriler, bizim tarih çalışmamıza katılamazlar. Hz. Muhammed (sav) bu harb sonunda çevresindekilerin direnmelerini yenerek ve kendisinin yaralı olmasına bakmayarak, galip düşmanı takibe kalkışmamış olsaydı, bugün yeryüzünde Müslümanlık diye bir varlık görülemezdi. [12]

'O'nun hak peygamber olduğundan şüphe edenler, şu haritaya baksınlar ve Bedir destanını okusunlar.

Hz. Muhammed (sav)'in bir avuç imanlı Müslümanla mahşer gibi kalabalık ve alabildiğine zengin Kureyş ordusuna karşı Bedir'de kazandığı zafer, fani insanların karı değildir; O'nun peygamber olduğunun en kuvvetli işareti işte bu savaştır. [13]

Atatürk'ün Hz. Muhammed (sav)'e duyulacak sevgiyi tarif ettiği sözleri ise şöyledir:

Büyük bir inkılap yapan Hazreti Muhammed (sav)'e karşı beslenilen sevgi, ancak onun ortaya koyduğu fikirleri, esasları korumakla tecelli edebi-

-II-

Atatürk'ün Dindar Kişiliği

lir.[14]

Vefatından bu yana Atatürk hakkında pek çok yazı ve eser kaleme alınmış, konferanslar ve toplantılar düzenlenmiş, çeşitli yorum ve değerlendirmeler yapılmıştır. Şüphesiz Atatürk; tarihin şahit olduğu en büyük komutan ve devlet adamlarından biridir. Bunu tüm dünya kabul etmektedir.

Atatürk'ün saydığımız bu özellikleri, aslında onu tanımak için yeterli unsurlardır. Ancak Atatürk'ün, bütün bu üstün özelliklerinin yanı sıra hayatında ve davranışlarında önemli yer tutan, onun sosyal yönünü ve karakterini belirleyen İslam ahlakından kaynaklanan pek çok özelliği bulunmaktadır. Tevazusu, hoşgörüsü, barışçı ve uzlaşmacı kişiliği, duygusallıktan uzak, akılcı yapısı, ahlak anlayışı, dinine karşı olan hassasiyeti, kararlılığı, giyim ve kuşamına, temizlik ve bakımına, sanat ve estetiğe verdiği önemi bunlar arasında sayabiliriz.

Sadece TBMM'nin açılışı için hazırlattığı bildiri ya da Balıkesir'de verdiği hutbe bile, tek başına Atatürk'ün dindar kişiliğini gözler önüne sermek için yeterlidir.

TBMM'nin Açılış Bildirisi

Büyük Millet Meclisi 23 Nisan 1920 Cuma günü açılmıştır. Bu açılışın 21 Nisan 1920'de tüm Türkiye'ye gönderilen bildirgesi, bildirgeyi kaleme alan Atatürk'ün samimi dindarlığını açıkça gözler önüne seren tarihi bir belge niteliğindedir:

1. Allah'ın yardımıyla 23 Nisan Cuma günü, Cuma namazından sonra Ankara'da Büyük Millet Meclisi açılacaktır.

2. Vatanın bağımsızlığı, yüksek halifelik ve saltanat makamının kurtarılması gibi çok önemli vazifeleri olan Meclisin açılış gününü, Cumaya tesadüf ettirmekten maksat, o günün kutsallığından faydalanmak ve açılmadan önce sayın milletvekilleriyle Hacı Bayram Camii'nde Cuma namazı kılmak, Kuran ve namazın nurlarından faydalanmaktır. Namazdan sonra Peygamberimiz (sav)'in sakalı ve sancağı el üstünde olduğu halde Meclis binasına gidilecektir. Camiden buraya kadar olan merasim için Kolordu Komutanlığı'nca özel olarak askeri tertibat alınacaktır.

'... Halbuki Elhamdülillah, hepimiz Müslümanız, hepimiz dindarız....'

(16 Mart 1923, Adana Türk Ocağı, esnaf ve sanatkarlarla toplantı)

1. Tükiye Büyük Millet Meclisi binası

3. O günün kutsallığını güçlendirmek için bugünden başlayarak valiliklerde, vali beyefendinin düzenlemesiyle hatim indirilecek, muhayiri şerif okunacaktır. Hatmin son kısımları Cuma namazından sonra Meclis binası önünde tamamlanacaktır.

4. Kutsal ve yaralı vatanımızın her köşesinde aynı biçimde bugünden başlanarak muhari ve hatm-i şerif okutularak Cuma günü ezandan önce selavat verilecek ve hutbede halife padişahımızın adı söylenirken, padişahımızın ve topraklarımızın bir an önce kurtuluşu ve mutluluğa erişmesi için dua edilecektir. Cuma namazı kılındıktan sonra hatim duası yapılarak yüce halifelik ve saltanat makamının ve bütün yurdun kurtulması uğrundaki milli çalışmaların kutsallığı ve milletin her bireyinin kendi temsilcilerinden oluşan Büyük Millet Meclisi'nin vere-

Atatürk, Türkiye Büyük Millet Meclisi balkonunda milletvekilleriyle birlikte. (11 Ocak 1921)

ceği vatan görevlerini yerine getirmesine ilişkin vaazlar verilecektir. Sonunda halife ve padişahımızın, din ve devletimizin, vatan ve milletimizin kurtuluşu, mutluluğu ve bağımsızlığı için dua edilecektir.
Bu dini ve vatani törenin arkasından camilerden çıkıldıktan sonra bütün yurtta hükümet konaklarına gelinerek Meclisin açılmasından dolayı kutlama yapılacaktır. Her tarafta Cuma namazından önce Mevlid-i Şerif okunacaktır.

5. *Yüce Allah'tan tam başarı dileriz."*

Beş maddeden oluşan bu bildirgenin her maddesi Atatürk'ün samimi, dindar kişiliğinin açık birer ifadesidir.

Balıkesir Hutbesi

Atatürk'ün din konusundaki samimiyetini ve dinine olan bağlılığını ortaya koyan diğer bir tarihi delil de onun çıktığı bir yurt gezisi sırasında Balıkesir'de vermiş olduğu hutbedir. Atatürk, bu hutbeyi, 7 Şubat 1923 tarihinde Zağanos Paşa Camii'nde vermiştir:

Ey Millet! Allah birdir. Şanı büyüktür. Allah'ın selameti, atıfeti ve hayrı üzerinize olsun. Peygamberimiz Efendimiz Hazretleri, Cenab-ı Hak tarafından insanlara dini hakikatleri tebliğe, memur ve Resul olmuştur. Koyduğu esas kanunlar cümlemizce malumdur ki, Kuran-ı Azimüşşan'daki ayetlerdir. İnsanlara feyz ruhunu vermiş olan dinimiz son dindir. Ekmel dindir. Çünkü dinimiz akla, mantığa, hakikate uymamış olsaydı, bununla diğer İlahi ve tabii kanunlar arasında aykırılıklar olması gerekirdi. Çünkü bütün İlahi kanunları yapan Cenab-ı Hak'tır.

Arkadaşlar! Cenab-ı Peygamber mesaisinde iki dara yani iki haneye malik bulunuyordu. Biri kendi hanesi, diğeri Allah'ın evi idi. Millet işlerini Allah'ın evinde yapardı.

Efendiler... camiler; ibadet ve itaatle beraber din ve dünya için neler yapmak gerektiğini düşünmek, yani meşveret için yapılmıştır. Millet işlerinde her ferdin zihni, başlı başına faaliyette bulunmak elzemdir.

İşte bizim burada din ve dünya için, istikbal ve istiklalimiz için neler düşündüğümüzü meydana koyalım. Ben yalnız kendi düşüncemi söylemek istemiyorum. Milli emelleri, milli iradeyi yalnız bir şahsın düşüncesinden değil, bütün millet fertlerinin arzularının, emellerinin bilinmesi neticesinden çıkarmak gerekir. Binaenaleyh benden ne öğrenmek, ne sormak istiyorsanız serbestçe sormanızı rica ederim.

... Efendiler! Hutbe demek halka hitap etmek, yani söz söylemek demektir. Hutbenin manası budur. Hutbe denildiği zaman bundan birtakım manalar ve mefhumlar çıkarılmamalıdır. Hutbeyi irad eden hatiptir. Yani söz söyleyen demektir. Biliyoruz ki, Hazreti Peygamber zaman-ı saadetlerinde hutbeyi kendileri verirlerdi.

Gerek Peygamber Efendimiz gerekse Hulefayı Raşidin'in hutbelerini okuyacak olursanız görürsünüz ki, gerek peygamberin gerekse Hulefayı Raşidin'in söylediği şeyler, o günün meseleleridir. O günün askeri, idari, mali, siyasi ve içtimai konularıdır.

İslam ümmeti çoğalıp, İslam memleketleri genişlemeye başlayınca, Cenab-ı Peygamber ve Hulefayı Raşidin'in hutbeyi her yerde bizzat kendilerinin irad etmelerine imkan olmadığından halka söylemek istedikleri şeyleri bildirmeye birtakım zevatı memur etmişlerdir. Bunlar herhalde ileri gelenlerin en büyüğü idi.

Onlar cami-i şerifte ve meydanlarda ortaya çıkar, halkı aydınlatmak ve doğru yolu göstermek için ne söylemek gerekiyorsa söylerlerdi. Bu tarzın devam edebilmesi için bir şart lazımdı. O da milletin reisi olan zatın halka doğruları söylemesi ve halkı aydınlatması; halkı, umumi ahvalden haberdar etmek son derece ehemmiyetlidir. Çünkü herşey açık söylendiği zaman halkın dimağı faaliyet halinde bulunacak, iyi şeyleri yapacak ve milletin zararına olan şeyleri reddederek, şunun veya bunun arkasından gitmeyecektir...

Hutbeden maksat, halkın aydınlatılması ve doğru yolun gösterilmesidir. Başka şey değildir. Yüz, iki yüz, hatta bin sene evvelki hutbeleri okumak, insanları cehl ve gaflet içinde bırakmak demektir. Hutbeyi okuyanın her halde halkın kullandığı dili kullanması lazımdır. Geçen sene BMM'de irad ettiğim bir nutukta demiştim ki: 'Minberler halkın dimağları, vicdanları için bir feyz menbaı, bir nur menbaı olmuştur.' Böyle olabilmesi için minberlerde aksedecek sözlerin bilinmesi ve anlaşılması, fenni ve ilmi hakikatlere uygun olması lazımdır. Hatiplerin siyasi, içtimai ve medeni ahvali her gün takip etmeleri zaruridir. Bunlar bilinmediği takdirde halka yanlış telkinler verilmiş olur. Binaenaleyh hutbeler tamamen Türkçe ve zamanın icaplarına uygun olacaktır.[15]

Atatürk'ün dindarlığının önemli bir göstergesi de; elbette ki vatanın müdaafası için verdiği mücadelesidir.

Atatürk bütün yaşamını cephelerde mücadele etmekle geçirmiş, Kurtuluş Savaşı'na tek başına yön vermiş, Türk Ordusunun başına geçmiş ve büyük bir zafere imza atmış büyük bir komutandır.

İslam yurdu olan güzel vatanımızın düşmanın eline geçmemesi için herşeyi göze almış ve yıllarca mücadele etmiştir. Atatürk'ün önderliğinde yürütülen Kurtuluş Savaşı'nı büyük bir inançla gerçekleştiren Türk Milleti'nin tavrı, aşağıdaki Kuran ayetiyle büyük bir uyum içindedir:

Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda savaşın, (ancak) aşırı gitmeyin. Elbette Allah aşırı gidenleri sevmez.

(Bakara Suresi, 190)

Atatürk bütün yaşamını cephelerde mücadele etmekle geçirmiş, Kurtuluş Savaşı'na tek başına yön vermiş, Türk Ordusunun başına geçmiş ve büyük bir zafere imza atmış büyük bir komutandır.

Atatürk'ün önderliğinde yürütülen ve büyük bir zaferle neticelenen Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında, Türk Milleti'nin inançlı tavrının çok büyük bir rolü olmuştur. Genç-yaşlı demeden büyük fedakarlıklar gösteren Türk insanı, vatanın müdafasına önemli bir katkıda bulunmuştur. Üstteki resimde Kurtuluş Savaşı sırasında Ankara'da askeri bir fabrikada mermi yapan, ninesi ve torunlarıyla fedakar Türk kadınları görülüyor.

Kurtuluş Savaşı'nda Cephane Taşıyan Kadınlar, Halil Dikmen (Ankara Resim ve Heykel Müzesi, 1933)

Vatana, millete hizmet edenleri daima takdir eden Atatürk, Milli Mücadele'yi destekleyen Amasya Müftüsü Kamil Efendi ile görüşürken, 22 Kasım 1930

Köyün Geriye Alınması, Sami Yetik (İstanbul Askeri Müze, 1934)

Sivas Kongresi sırasında milli teşkilatlanmaya destek olan Sivas Kadısı Hasbi ve Erzincanlı Şeyh Fevzi Efendilerle

Atatürk'ün Günlüğünden Bazı Notlar

Mücadelesinde destek ve yardımı her zaman Allah'tan isteyen Atatürk, her fırsatta Kuran okutup dua etmeye önem vermiştir. Üstelik bu konuyla ilgili deliller Atatürk'ün kendi el yazısıyladır. Gençliğinden itibaren günlük tutma alışkanlığı olan ve bu alışkanlığını Büyük Taarruz döneminde de sürdüren Atatürk'ün notları, bize onun samimi inancını gösteren önemli delillerdendir. Aşağıda Atatürk'ün günlüğünden konumuzla ilgili bazı bölümleri aktarıyoruz :

9 Mart 1922, Perşembe - Sivrihisar

Saat 8'e doğru (akşam) İsmet Paşa geldi. Evvela yemek. Yemekten sonra 10 Mart için program kararlaştırıldı. Siyasi durum hakkında... bilgi verdim. ***Ondan sonra hafiza Kur'an okuttuk****.*

10 Mart 1922, Cuma - Aziziye

Saat 5 (akşam) Aziziye, yorgunluk hissettim... Bir saat kadar uyudum. Sonra vücudumu süngerle sildim. Yeterli istirahat etmiştim. İsmet, Yakup Şevki ve Selahattin Paşalar gelmişlerdi. Beraber yemek yedik. Bazı telgraflar gelmişti, gördüm. ***Hafiza Kur'an okuttum****. Saat 10'da gittiler. Benim notları yazıyorum. Biraz kitap okuduktan sonra yatacağım. Yarınki planımız üç tümenin teftişidir.*

17 Mart Cuma - Akşehir

Tayyare bölüğünü teftiş. Fazıl Bey ve diğer bir pilot uçtu. Fransızlardan alınan 14 tayyare Adana'ya gelmişti... İki tayyare uçurmak istedik. Motorları işletmek güç oldu. Biri uçabildi. Karargaha dönüş. Saat 8'e kadar yalnız kaldım. Mustafa Abdülhalik Bey geldi. ***Hafiza Kur'an okuttuk****. İsmet Paşa da geldi. Yemekten sonra gittiler.*

20 Mart Pazartesi-Akşehir

Müdafaa-i Hukuk heyeti, İhsan, Fahrettin Paşalar geldi.

Mücadelesinde destek ve yardımı her zaman Allah'tan isteyen Atatürk, her fırsatta Kuran okutup dua etmeye önem vermiştir. Resimde ordularımızın muzafferiyeti için TBMM önünde Abdullah Azmi Efendi tarafından okunan dua görülüyor. (28 Mayıs 1922)

İhsan Paşa (Ali İhsan Sabis) şikayet etti. Haksızdır. Açık konuştum. Otomobille gezdim. İsmet Paşa'ya gittim. Beraber bize geldik. Fahrettin (Altay) Paşa ve kurmayını yemeğe davet etmiştim. ***Hafiza Kur'an okuttuk****.*

24 Mart Cuma - Akşehir

Mütareke teklifini Celal Bey bildirdi. ***Cuma namazında hafiz Ulucami'de mevlüt okudu****... Gece yarısından sonra saat 5'e (sabah) kadar Ankara'da Bakanlar Kurulu ile görüşme yaptım..."*[16]

Ankara Vilayet Konağı kapısının önünde Nevşehirli Hasan Fehmi Efendi tarafından yapılan duayı dinlerken (27 Aralık 1919)

TBMM önünde Ramazan Bayramı münasebetiyle ordularımızın başarısı için yapılan dua ve bayram merasimi (6 Mayıs 1920)

Atatürk Çanakkale Savaşı'nın başarıya ulaşmasının nedeni olarak Allah'a ve dine olan bağlılığı göstermektedir

Çanakkale muharebelerinde Atatürk'ün emrinde çarpışan, daha sonra Atatürk Anafartalar Grup Komutanı olunca onun yerine 19. Tümen Komutanı olan Albay Şefik Aker, tarihi bir anısını şöyle anlatır:

8/9 Ağustos (1915) gecesi bana 19. Fırka Komutanlığı'nı teslim edip Anafartalar Grubu Komutanlığı'na idareye giderken, Atatürk benim sol yanımda idi. Ağzından çıkan bir fısıltı dikkatimi çekti. O'nun selamet ve başarı için Allah'a fısıltı ile niyazda bulunduğunu görmüş ve anlamıştım. [17]

Atatürk'ün bu güzel tavrı, **'Eğer Allah size yardım ederse, artık sizi yenilgiye uğratacak yoktur ve eğer sizi 'yapayalnız ve yardımsız' bırakacak olursa, ondan sonra size yardım edecek kimdir? Öyleyse müminler yalnızca Allah'a tevekkül etsinler.'** *(Al-i İmran Suresi, 160)* ayetinde tarif edilen mümin karakterinin güzel bir örneğidir.

Çanakkale Savaşı sırasında kahraman ordumuzun da manevi gücüyle ayakta kaldığını gören Atatürk, askerlerimizin kararlılıklarını şöyle belirtmiştir:

Öleni görüyor, üç dakikaya kadar öleceğini biliyor, en ufak bir fütur (yılgınlık) bile göstermiyor; sarsılmak yok! Okumak bilenler ellerinde Kuran'ı Kerim, cennete girmeye hazırlanıyor.

Anafartalar Grubu Komutanı Atatürk muharebe arkadaşlarıyla.

Bilmeyenler, kelime-i şahadet getirerek yürüyorlar. Bu, Türk askerlerindeki ruh kuvvetini gösteren, şaşılacak ve övülecek bir misaldir. Emin olmalısınız ki, Çanakkale Muharebesi'ni kazandıran bu yüksek ruhtur. [18]

Bu iman vesilesiyledir ki, Türk Ordusu Çanakkale'de 250 bin şehit vermesine rağmen en ufak bir gerileme ve sarsılma göstermeden kahramanca mücadele etmiştir. Çanakkale'de şehit ve gazi olan askerlerimizin bu üstün ahlakı, aşağıdaki Kuran ayetinin de bir tecellisidir:

Allah'tan başkasından korkmayan ve şehit olmayı en yüksek mertebe kabul eden Atamız, aynı duyguları ordumuza da aşılamıştır. Üstte Büyük Taarruz'a hazırlanan askeri birliklerin TBMM önündeki geçit töreni görülüyor.

Ey iman edenler, bir toplulukla karşı karşıya geldiğiniz zaman, dayanıklık gösterin ve Allah'ı çokca zikredin. Ki kurtuluş (felah) bulasınız. *(Enfal Suresi, 45)*

Atatürk de, şehadeti ve gaziliği en büyük onur ve en yüce makam bilen kahraman Türk Ordusuna şu sözlerle hitap etmiştir:

Türk Ordusu! Dünyanın hiçbir ordusunda yüreği seninkinden daha temiz, daha sağlam askere rast gelinmemiştir. Her zaferin mayası sendedir. Her zaferin en büyük payı senindir. Kanaatinle, imanınla, itaatinle hiçbir korkunun yıldırmadığı demir gibi temiz kalbinle düşmanı sonunda alt eden büyük gayretin için gönül borcumu ve teşekkürümü söylemeyi kendime aziz bir borç bilirim. [19]

Ey iman edenler, bir toplulukla karşı karşıya geldiğiniz zaman, dayanıklık gösterin ve Allah'ı çokca zikredin. Ki kurtuluş (felah) bulasınız. (Enfal Suresi, 45)

Allah'tan başkasından korkmayan ve şehit olmayı en yüksek mertebe kabul eden Atamız, aynı duyguları ordumuza da aşılamıştır. Bir Kuran ayetinde iman edenlerin bu güzel özelliklerine şöyle dikkat çekilir:

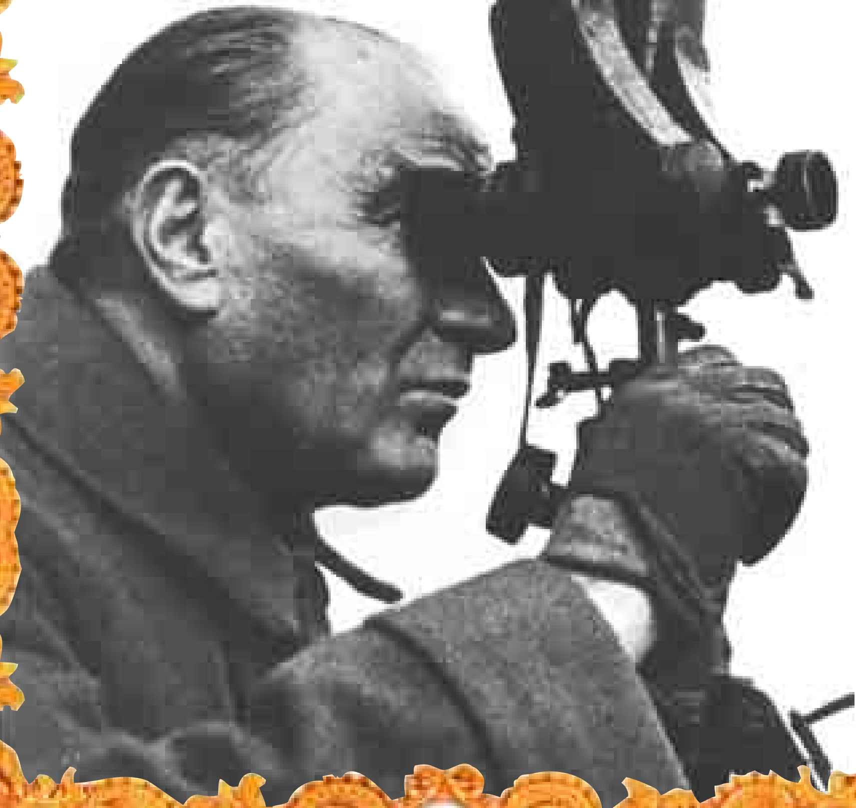
> ***'Onlar, kendilerine insanlar: "Size karşı insanlar topla(n)dılar, artık onlardan korkun"dedikleri halde imanları artanlar ve: "Allah bize yeter, O ne güzel vekildir"diyenlerdir.'*** *(Al-i İmran Suresi, 173)*

Atatürk'ün İslam'da Vicdan Özgürlüğü Konusundaki Yorumu

İslamiyet insanları din ahlakına uymaya çağırır. Kabul edenin mükafatı veya kabul etmeyenin cezası Allah katındadır. Müslümanlara bu konuda düşen görev, sadece insanları Allah yoluna çağırmaktır. Uyup uymamak kişinin kendi seçimidir. Atatürk'ün bu konuyla ilgili olan şu sözleri, Kuran ahlakına tamamen uymaktadır:

İlim ve fen nerede ise
oradan alacağız ve
her millet ferdinin
kafasına koyaca-
ğız. İlim ve fen
için kayıt ve
şart yoktur.

M. Kemal Atatürk

Din bir vicdan meselesidir. Herkes vicdanının emrine uymakta serbesttir. Biz, dine saygı gösteririz. Düşünce ve tefekküre muhalif değiliz. Biz sadece din işlerini millet ve devlet işleriyle karıştırmamaya çalışıyor, kasde ve fiile dayanan taassupkar hareketlerden sakınıyoruz. [20]

Atatürk'ün söz konusu laiklik tarifi İslam'ın ruhuna ve amacına tamamen uygundur. Kuran-ı Kerim'de, bir kimsenin dini kabul etmesinin kendi kararı olacağı, dini kabul etmezse bunun için kendisine zorlama yapılamayacağı şöyle bildirilir:

Dinde zorlama (ve baskı) yoktur. Şüphesiz, doğruluk (rüşd) sapıklıktan apaçık ayrılmıştır. Artık kim tağutu tanımayıp Allah'a inanırsa, o, sapasağlam bir kulpa yapışmıştır; bunun kopması yoktur. Allah, işitendir, bilendir.
(Bakara Suresi, 256)

Bilime Verdiği Önem

Atatürk'ün önem verdiği ve savunduğu kavramların dinimizle olan uyumunu hemen her alanda görmek mümkündür. Atatürk'ün bilim konusundaki yaklaşımı bunun bir başka örneğidir. Atatürk, *"İlim ve fen nerede ise oradan alacağız ve her millet ferdinin kafasına koyacağız. İlim ve fen için kayıt ve şart yoktur"*derken[21], aslında Peygamberimiz (sav)'in asırlar öncesinde söylediği *"ilim Çin'de bile olsa alınız"* buyruğuyla tamamen paralel bir prensip ortaya koymuştur.

Atatürk, dünya çapında yabancı bilim adamlarının katıldığı milletlerarası toplantılara katılırdı. Yukarıda bu şahsiyetlerle bir sohbet sırasında görülüyor. Karşısındaki hanım, manevi kızlarından Prof. Dr. Afet İnan, yanındaki de onun hocası İsviçreli Tarih Profesörü Eugene Piccard'dır.

İslam'da bilime verilen önem Kuran'da açıkça belirtilmektedir. Kuran ayetlerinde Allah; insanları düşünmeye, incelemeye ve araştırmaya çağırır. Bir ayette şöyle buyrulur:

> ***Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ile gündüzün art arda gelişinde, insanlara yararlı şeyler ile denizde yüzen gemilerde, Allah'ın yağdırdığı ve kendisiyle yeryüzünü ölümünden sonra dirilttiği suda, her canlıyı orada üretip-yaymasında, rüzgarları estirmesinde, gökle yer arasında boyun eğdirilmiş bulutları evirip çevirmesinde düşünen bir topluluk için gerçekten ayetler vardır.*** *(Bakara Suresi, 164)*

Gerek gökyüzü, gerek yeryüzü, gerekse bu ikisi arasında yaşayan canlılara baktığımızda her birinin kendilerini var eden Yaratıcı'nın varlığını tasdik ettiğini görürüz. Evreni ve içindeki tüm varlıkları incelemenin ve Allah'ın yaratmasındaki sanatı keşfedip insanlığa açıklamanın yolu "bilim"dir. Dolayısıyla İs-

lam Dini, bilimi Allah'ın yaratışındaki detaylara ulaşmada bir yol olarak benimser ve bu nedenle bilimi teşvik eder. Atatürk'ün bilime verdiği önem, bu manada anlaşılmalıdır.

Atatürk'ün Kuran Ahlakına Uygun Kişiliği

Atatürk'ü, askeri dehasının ve devlet adamı vasfının yanısıra insan olarak da ön plana çıkartan birçok önemli özelliği vardır. Bu özellikler incelendiğinde ise; Atatürk'ün ahlakının Kuran ahlakına pek çok yönüyle mutabık olduğunu rahatlıkla görebiliriz. Atatürk'ün yakın arkadaşı, TBMM'nin Gaziantep vekili Kılıç Ali Paşa, Atatürk'ün müşfik, anlayışlı ve kibar kişiliğini şöyle özetlemiştir:

Atatürk, çok müşfik, çok ince, çok vefakar bir adamdı. Vefasızlara, vefasızlıklara karşı son derece gücenir ve üzüntü duyardı. Yakınlarının, sevdiklerinin hususi, hatta ailevi dertlerini dinler, adeta bir baba şefkatiyle onlara çareler arar, onları teselli ederdi. İnsan onun huzuruna çıkarak dertlerini döktükten sonra rahatlar, kalbi huzur dolarak büyük bir ferahlık içinde yanından çıkardı. [22]

Atatürk; çok sabırlı bir adamdı. Bazen sofrasında, kendisiyle davetlileri arasında, mebuslarla, arkadaşlarıyla mücadele şekline dökülen öyle münakaşalar olurdu ki, onun müsade ve müsamahasından cüret alınarak gösterilen taşkınlıklara sabır ve tahammül gösterebilmek için, ancak ve ancak Mustafa Kemal olmak lazımdı. Bu sabır ve tahammül ona mahsus, ona yakışan bir meziyetti. [23]

İnsanları sabırla dinleyip, sorunlarının çözümüne yardımcı olması ve karşılık beklemeden iyilikte bulunması Atatürk'ün Kuran ahlakına uygun kişiliğinin birer yansımasıdır. Resimde Atatürk, bir seyahati esnasında yaşlı bir hanımın derdini dinlerken görülüyor.

Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ile gündüzün art arda gelişinde, insanlara yararlı şeyler ile denizde yüzen gemilerde, Allah'ın yağdırdığı ve kendisiyle yeryüzünü ölümünden sonra dirilttiği suda, her canlıyı orada üretip-yaymasında, rüzgarları estirmesinde, gökle yer arasında boyun eğdirilmiş bulutları evirip çevirmesinde düşünen bir topluluk için gerçekten ayetler vardır.

(Bakara Suresi, 164)

Atatürk'ün hassasiyetle üzerinde durduğu sabır, Allah'ın uygulamamızı istediği önemli mümin özelliklerindendir. Sabretmenin önemi pek çok Kuran ayetiyle bize bildirilmektedir. Atatürk'ün diğer bazı ahlaki özellikleri ise konuyla ilgili bir eserde şöyle anlatılır:

Atatürk iki yüzlü, riyakar, dalkavuk insanlardan hoşlanmazdı. Hiç kimsenin gammazlık etmesine, yahut birbiri aleyhinde dedikodu yapmasına ve bu kabil bayağılıklara müsamaha etmezdi. Böyle bir hal vukua geldiği takdirde, ilk fırsatta o iki insanı yüzleştirirdi. [24]

Kuran ayetlerini incelediğimizde müminlerin şefkat, merhamet, ince düşünce, vefa, sabır, dürüstlük, hoşgörülü olma ve arkadan konuşmama gibi birçok güzel özelliğe sahip olduklarını görürüz. Bu konularla ilgili ayetlerden bazılarında şöyle buyrulmaktadır:

Güzel bir söz ve bağışlama, peşinden eziyet gelen bir sadakadan daha hayırlıdır. Allah hiçbir şeye ihtiyacı olmayandır, yumuşak davranandır. *(Bakara Suresi, 263)*

İnsanlara yanağını çevirip (büyüklenme) ve böbürlenmiş olarak yeryüzünde yürüme. Çünkü Allah, büyüklük taslayıp böbürleneni sevmez. *(Lokman Suresi, 18)*

Katımızdan ona bir sevgi duyarlılığı ve temizlik (de verdik). O, çok takva sahibi biriydi. *(Meryem Suresi, 13)*

... Öfkelerini yenenler ve insanlar (daki hakların)dan bağışlama ile (vaz)geçenlerdir. Allah, iyilik yapanları sever.
(Al-i İmran Suresi, 134)

Yine Atatürk'ün hayatını anlatan kaynaklarda aktarıldığı üzere, "Atatürk, sofrasında dedikodu mevzularının konuşulmasına da asla müsaade etmezdi."[25] Atatürk'ün bu tavrı da, Allah'ın insanlardan istediği Kuran ahlakına uygun bir davranış tarzıdır. Bir ayette şöyle buyrulur:

Kiminiz kiminizin gıybetini yapmasın (arkasından çekiştirmesin.) Sizden biriniz, ölü kardeşinin etini yemeyi sever mi? İşte, bundan tiksindiniz. Allah'tan korkup-sakının. Şüphesiz Allah, tevbeleri kabul edendir, çok esirgeyendir.
(Hucurat Suresi, 11-12)

Atatürk gerek ailesinden gerekse yetiştiği okullardan Osmanlı kültürünü öğrenmiş ve bu kültürün örnek özelliklerini üzerinde taşımış bir kişiydi. Kendini yetiştirmeye çok önem veren, sürekli okuyan, yeni fikirlere açık, nezih bir kişiliğe sahip olan Atatürk, giyimine dikkat eden, kuvvetli ve zinde bir insandı. Bulunduğu mekanların düzen ve tertibi konusunda da titizlik gösterirdi. Sofra, Atatürk'ün karar ve düşüncelerinin bir nevi mihrak noktası, müdavimlerinin ise adeta feyz kaynağı idi. Atatürk'ün manevi kızı Sabiha Gökçen, Atatürk'ün sofrasını şöyle anlatır:

Şu bilinmelidir ki, Gazi Paşa'nın sofrası asla bir işret alemi yeri, bir vakit geçirme, bir zaman öldürme yeri değildi. O, bu sofrayı adeta bir okul haline sokmuştu. Dünya sorunlarının, yurt sorunlarının, ilmin, felsefenin, sanatın, insanlık idealinin ve uygar Türk Ulusu'nun geleceğinin sabahlara kadar tartışıldığı bir okuldu bu sofra... Aydınlıklarla, iyi niyetlerle dolu bir sofra. [26]

Sofra, Atatürk'ün karar ve düşüncelerinin bir nevi mihrak noktası, müdavimlerinin ise adeta feyz kaynağı idi. Bu nedenle Atatürk'ün sofrasında daima konuklar bulunur, devlet ve kültür sorunları tartışılırdı.

Boş konuşmalardan hiç hoşlanmayan Atatürk, diğer insanların da bu konuya titizlik göstermelerine dikkat ederdi. **Bu özelliğin de Kuran'da belirtilen bir mümin vasfı olması dikkat çekicidir.** Boş konuşmalar -hiçbir amaca yönelik olmayan, insanları düşünceden, akıldan uzaklaştıran sözler- karşısında müminlerin gösterdikleri asil tavır, Kuran'da şöyle tarif edilir:

> ***... Boş ve yararsız sözle karşılaştıkları zaman onurlu olarak geçenlerdir.*** *(Furkan Suresi, 72)*

Nezih bir kişiliğe sahip olan Atatürk, giyimine dikkat eden, kuvvetli ve zinde bir insandı.

Atatürk , kendini yetiştirmeye çok
önem veren, sürekli okuyan ve yeni fikirlere
daima açık bir kişiliğe sahipti.

İstişareye verdiği önem

Atatürk'ün istişare, yani farklı insanların görüşlerini alma konusuna verdiği önem bir kaynakta şöyle anlatılır:

O, harikulade zekasına, büyük görüş kuvvetine, hadiseleri tahlil derinliğine dayanmakla beraber, başkalarının fikir ve mütalaalarına da kıymet verirdi. Onun en kuvvetli tarafı, en büyük kudreti, belki istişare etmesini bilmesi ve istişareler sonunda kendi eşsiz mantığını hadiselere hakim kılmasıydı. [27]

Atatürk de kendisinin bu özelliğini şu cümlelerle özetlemiştir:

Ben diktatör değilim... Çünkü, ben zoraki ve insafsız davranmayı bilmem. Ben kalpleri kırarak değil, kazanarak hükmetmek isterim. [28]

Atatürk'ün söz konusu, istişare yapma ve diğer insanlara yumuşak davranma gibi özellikleri de yine Kuran'da bildirilmiş mümin vasıflarıdır. Allah Kuran'da Müslümanları tarif ederken **"Onların iş ve yönetimleri aralarında şura iledir"**(Şura Suresi, 38) buyurmaktadır. Bir diğer ayette ise, insanlara yumuşak söz söylemek şöyle emredilir:

Eğer Rabbinden ummakta olduğun bir rahmeti beklerken (darlıkta olduğundan) onlara sırt çevirecek olursan, bu durumda onlara yumuşak söz söyle. *(İsra Suresi, 28)*

Peygamberimiz (sav) de her zaman için etrafındaki insanlara çok yumuşak ve ılımlı davranmış, onlarla istişare edip görüşlerine başvurmuştur. Bir ayette Peygamberimiz (sav)'in bu vasıfları şöyle anlatılır:

Atatürk, farklı insanların görüşlerini alma konusuna çok önem vermiştir.

Dolmabahçe Sarayı'nda İsmet İnönü ve Tevfik Rüştü Aras'la toplantıda (1935)

Allah'tan bir rahmet dolayısıyla, onlara yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın onlar çevrenden dağılır giderlerdi. Öyleyse onları bağışla, onlar için bağışlanma dile ve iş konusunda onlarla müşavere et. Eğer azmedersen artık Allah'a tevekkül et. Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever.
(Al-i İmran Suresi, 159)

Kararlılık

En önemli mümin özelliklerinden biri de kararlılıktır. Bir ayette zalim inkarcılara boyun eğmeyen Kehf Ehlinin kararlılığı şöyle bildirilir:

Onların kalpleri üzerinde (sabrı ve kararlılığı) rabtetmiştik; Kıyam ettiklerinde demişlerdi ki: "Bizim Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbi'dir; ilah olarak biz O'ndan başkasına kesinlikle tapmayız, (eğer tersini) söyleyecek olursak, andolsun, gerçeğin dışına çıkarız." *(Kehf Suresi, 14)*

Kararlılık Atatürk'ün de çok belirgin bir vasfıydı. O, Müslüman toprağı Türkiye'yi işgal eden güçlere karşı korumak için hayatı boyunca çok kararlı bir mücadele yürüttü. Tüm zorluklara rağmen, Samsun'a ayak bastığı andan Milli Mücadele'nin sonuna kadar mücadeleden asla vazgeçmedi ve en ufak bir gevşeklik göstermedi. Bunun en güzel örnekleri Samsun'a ayak basmasından, Erzurum Kongresi'ne kadar olan dönemde görülür. Halkın ve idarecilerin büyük bir umutsuzluğa kapıldıkları anda, onun kararlılığı ve davasına olan inancı başarıya giden yolda tek ışık olmuştu. Mustafa Kemal Paşa bu zorlu dönemde bir yandan kumandanlarla temas kuruyor, yapılacak savunma konusunda onlarla bir fikir birliği sağlamaya çalışıyor, bir yandan da yorgun ve perişan durumda olan halkın moralini ve kendine olan güvenini kuvvetlendirmeye çalışıyordu. Çalışmaları bu konuda sağlam temeller atmasını sağladı ve çevresine, çalışma arkadaşlarına ve halka moral aşılamayı başardı.

Atatürk'ün kararlılığının gerçek ifadesini, "Gençliğe Hitabe"sinin her satırında okumak mümkündür:

Ey Türk Gençliği!

Birinci vazifen Türk istiklalini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegane temeli budur. Bu temel senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dahili ve harici bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklal ve Cumhuriyetini müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için içinde bulunacağın vaziyetin imkan ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkan ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklal ve Cumhuriyetine kast edecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde iktidara sahip olanlar, gaflet ve dalalet, hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri, şahsi menfaatlerini müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhid edebilirler. Millet fakr-ü zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evladı!

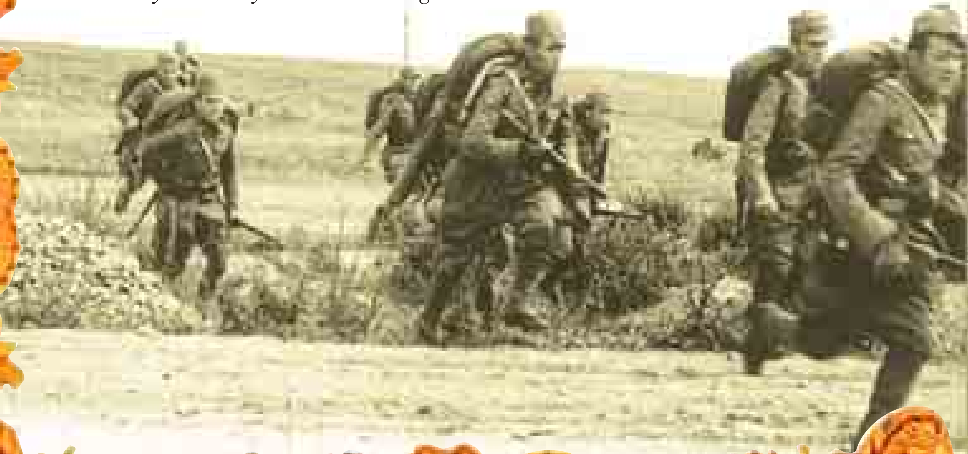
İşte bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen; Türk İstiklal ve Cumhuriyetini kurtarmaktır...[29]

Atatürk'ün kararlılığının bir başka örneği de Sakarya Meydan Savaşı'ndan önce yaşanan gelişmelerde görülür.

Sakarya Meydan Savaşı'ndan önce, Türk kuvvetlerine göre daha kalabalık olan, daha modern silahlara, daha çok erzağa sahip olan Yunan kuvvetleri çok büyük bir taarruz başlatmışlardır. Bu durum karşısında Türk Ordusu gerilemeye başlar. Hatta Yunan toplarının sesleri Ankara'dan duyulacak noktaya gelmiştir. TBMM'de bir kargaşa yaşanmaya başlamış, cepheye milletvekillerinden oluşan bir heyet gönderilmiştir. Halkta ve Meclis'te oluşan havayı fark eden Atatürk, bir genelge yayınlayarak tüm halkın moralini düzeltmiş, zafere olan inancın tekrar tesisini sağlamıştır. Atatürk'ün aşıladığı bu inanç ve güven duygusu kısa bir süre sonra büyük bir zafere vesile olmuştur. Söz konusu genelgede şunlar yazılıdır:

Düşmanın ilerlemesi ihtimaline karşı halkın, kesinlikle tereddüt ve kuşku duymasına yer yoktur. Düşmanın Anadolu ve içlerine doğru uzanmak isteyen kolları mezarlarına yaklaşıyor; bu yeni sefer, düşmanın ölüm yolculuğudur. Allah'ın yardımı, yakın olaylar bu sonucu gösterecektir. [30]

Osmanlı Devleti'nin başarılı olmasındaki en önemli etkenlerden biri olarak, padişahların orduya şahsen komuta etmeleri gösterilir. Padişahın ordunun bizzat başında olması, askerlere büyük moral vermiştir. Fakat duraklama ve gerileme dönemlerinde padişahlar, orduyu vekillerine emanet etmeye başlamışlar, bu da askerin moralini olumsuz yönde etkilemiştir. Milli Mücadele döneminde ise tekrar ordu milletin lideri tarafından bizzat sevk ve idare edilmeye başlanmıştır.

Kurtuluş Savaşı esnasında sayı ve mühimmat açısından çok kısıtlı imkanlara sahip olan ordumuz, Atatürk ve silah arkadaşlarının cesaret ve kararlılığından aldığı moralle, tarihte eşi görülmemiş bir zafere imza atmıştır. Sadece Kurtuluş Savaşı dönemi değil, onun öncesindeki I. Dünya Savaşı muharebelerinde de Atatürk'ün cesareti kayda değerdir. Ulu Önderimiz Çanakkale'de yaralanmış, Sakarya Savaşı sırasında da kaburga kemiği kırılmıştır. Buna rağmen yaralı olarak sedye üzerinde orduyu idare etmiştir. Atatürk'ün bu cesareti ve kararlılığı, inandığı mukaddes değerlerden kaynaklanmaktadır.

Ordumuz, Atatürk ve silah arkadaşlarının cesaret ve kararlılığından aldığı moralle, tarihte eşi görülmemiş bir zafere imza atmıştır.

Halkın ve idarecilerin büyük bir umutsuzluğa kapıldıkları bir dönemde Atatürk'ün kararlılığı ve davasına olan inancı başarıya giden yolda tek ışık olmuştur. Atatürk bu tavrıyla çevresine, çalışma arkadaşlarına ve halka moral aşılamıştır.

Atatürk'ün yıllar sonra Hafız Sadettin Kaynak'a Türk Ordusu için hazırlattığı hitabe; onun şehitliğe, vatan yolunda mücadeleye verdiği önemi açıkça ortaya koymaktadır.

Atatürk, ordu müfettişleri için hazırlattığı bu hitabede aşağıdaki Kuran ayetlerine yer verdirmiştir:

> ***Allah yolunda öldürülenleri sakın 'ölüler' saymayın. Hayır, onlar, Rableri katında diridirler, rızıklanmaktadırlar.*** *(Al-i İmran Suresi, 169)*
>
> ***Ey iman edenler, bir toplulukla karşı karşıya geldiğiniz zaman, dayanıklık gösterin ve Allah'ı çokca zikredin. Ki kurtuluş (felah) bulasınız.*** *(Enfal Suresi, 45)*
>
> ***Onlara karşı gücünüzün yettiği kadar kuvvet ve besili atlar hazırlayın. Bununla, Allah'ın düşmanı ve sizin düşmanınızı ve bunların dışında sizin bilmeyip Allah'ın bildiği diğer (düşmanları) korkutup-caydırasınız. Allah yolunda her ne infak ederseniz, size 'eksiksiz olarak ödenir' ve siz haksızlığa uğratılmazsınız.*** *(Enfal Suresi, 60)*
>
> ***Ey peygamber, mü'minleri savaşa karşı hazırlayıp-teşvik et. Eğer içinizde sabreden yirmi (kişi) bulunursa, iki yüz (kişiyi) mağlub edebilirler. Ve eğer içinizden yüz (sabırlı kişi) bulunursa, kâfirlerden binini yener. Çünkü onlar (gerçeği) kavramayan bir topluluktur. Şimdi, Allah sizden (yükünüzü) hafifletti ve sizde bir za'f olduğunu bildi. Sizden yüz sabırlı (kişi) bulunursa, (onların) iki yüzünü bozguna uğratır; eğer sizden bin (kişi) olursa, Allah'ın izniyle (onların) iki binini yener. Allah, sabredenlerle beraberdir.*** *(Enfal Suresi, 65-66)*

Allah yolunda öldürülenleri sakın 'ölüler' saymayın. Hayır, onlar, Rableri katında diridirler, rızıklanmaktadırlar. (Al-i İmran Suresi, 169)

Şüphesiz Allah, kendi yolunda, sanki birbirlerine kenetlenmiş bir bina gibi saf bağlayarak çarpışanları sever. *(Saf Suresi, 4)*

Ey iman edenler, sizi acı bir azabdan kurtaracak bir ticareti haber vereyim mi?. Allah'a ve O'nun Resulü'ne iman edersiniz, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad edersiniz. Bu, sizin için daha hayırlıdır; eğer bilirseniz. O da sizin günahlarınızı bağışlar, sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere ve Adn cennetlerindeki güzel konaklara yerleştirir. İşte 'büyük mutluluk ve kurtuluş' budur. *(Saf Suresi, 10-12)* [31]

Milli Mücadele döneminde ordu milletin lideri tarafından bizzat sevk ve idare edilmiştir. Sol sayfada üstteki resimde Atatürk, Sakarya Muharebesi'nde orduyu idare ederken, alttaki resimde ise Büyük Taarruz'u Kocatepe'den bizzat yönetirken görülüyor.

Türk Ordusu büyük zaferi kazanmış, İzmir'e giriyor. (9 Eylül 1922)

Bir önceki sayfadaki ayetlerin içinde yer aldığı bir hitabenin, Türk Ordusunun müfettişlerine verilmesini isteyen Atatürk'ün maneviyata ne derece önem verdiği açıkça ortadadır.

Atatürk, dindar kişiliğinin bir göstergesi olarak din adamlarına karşı da her zaman samimi bir şekilde hürmetkar olmuştur. Cumhuriyetin ilk Diyanet İşleri Başkanı Rıfat Börekçi, bu konuyu şöyle anlatır:

Ata'nın huzuruna girdiğimde beni ayakta karşılardı. Utanır, ezilir, büzülür, "Paşam beni mahçup ediyorsunuz"dediğim zaman, "Din adamlarına saygı göstermek Müslümanlığın icaplarındandır"buyururlardı. Atatürk, şahsi çıkarları için kutsal dinimizi siyasete alet eden cahil din adamlarını sevmezdi. [32]

Düşmanın ilerlemesi
ihtimaline karşı
halkın, kesinlikle
tereddüt ve kuşku
duymasına yer
yoktur. Düşmanın
Anadolu ve
içlerine doğru
uzanmak isteyen
kolları mezarlarına
yaklaşıyor; bu yeni
sefer, düşmanın ölüm
yolculuğudur.
Allah'ın yardımı,
yakın olaylar bu
sonucu
gösterecektir.

Atatürk'teki Bir Diğer Mümin Özelliği: Tevazu

Atatürk'ün en büyük özelliklerinden biri de, yaşadığı çağın çok ötesinde bir dehaya ve başarılarla dolu bir yaşama sahip olmasına rağmen, son derece mütevazi ve alçak gönüllü olmasıydı.

Tevazu sahibi ve alçak gönüllü olmak da bize Kuran ayetlerinde tavsiye edilen önemli Müslüman özelliklerindendir. Bu konuyla ilgili ayetlerden bazıları şöyledir:

O Rahman (olan Allah)ın kulları, yeryüzü üzerinde alçak gönüllü olarak yürürler ve cahiller kendileriyle muhatap oldukları zaman "Selam"derler. *(Furkan Suresi, 63)*

… İşte sizin İlahınız bir tek İlahtır, artık yalnızca O'na teslim olun. Sen alçakgönüllü olanlara müjde ver. *(Hac Suresi, 34)*

Atatürk'ün tevazusunu ortaya koyan belgelerde şahsının bir başka özelliği de ön plana çıkmaktadır. Bu özellik, söylemek istediği sözü en çarpıcı kelimelerle, en güzel manayı oluşturacak şekilde anlatmadaki ustalığıdır. Atatürk, karşısındaki insanı hep en güzel şekilde onore etmiş ve bunu yaparken söz söyleme sanatındaki ustalığını kullanmıştır.

Alçak gönüllüğü, hitabetteki ustalığı ve bu ustalığı insanları en olumlu etkileyecek şekilde kullanması, dünya tarihinde çok az büyük insanda görülen gerçek bir mümin özelliğidir. Bir ayette şöyle buyrulur:

Florya'da halk ve çocuklar arasında (1935)

Atatürk'ün en büyük özelliklerinden biri son derece mütevazi ve alçak gönüllü olmasıydı. Tevazu sahibi ve alçak gönüllü olmak bize Kuran ayetlerinde tavsiye edilen önemli Müslüman özelliklerindendir.

İnsanlara yanağını çevirip (büyüklenme) ve böbürlenmiş olarak yeryüzünde yürüme. Çünkü Allah, büyüklük taslayıp böbürleneni sevmez. *(Lokman Suresi, 18)*

Çalışkanlığı

Atatürk çalışkan olmanın önemini ısrarla vurgulamış, dahası bunun İslam Dininin bir gereği olduğu üzerinde durmuştur. Aşağıdaki sözleri bu konudaki düşüncelerini ortaya koymaktadır:

Atatürk'ün bir başka önemli özelliği ise söylemek istediği sözü en çarpıcı kelimelerle, en güzel manayı oluşturacak şekilde anlatmadaki ustalığıdır. Hitabetteki bu ustalığını insanları en olumlu etkileyecek şekilde kullanması, dünya tarihinde çok az büyük insanda görülen gerçek bir mümin özelliğidir.

"Geçen zamana nispetle daha çok çalışacağız, daha az zamanda büyük işler başaracağız. Bunda da muvaffak olacağımıza şüphem yoktur. Çünkü, Türk Milleti'nin karakteri yüksektir."(Onuncu Yıl Nutku)

Büyük dinimiz çalışmayanın insanlıkla ilgisi olmadığını söyler. Bazı kimseler, medeni olmayı kafir olmak sanıyorlar. Asıl kafirlik onların bu inanışıdır. [33]

Bizim dinimiz, milletimize değersiz, miskin ve aşağı olmayı tavsiye etmez. [34]

Atatürk çalışkan olmanın önemini ısrarla vurgulamış, dahası bunun İslam Dininin bir gereği olduğu üzerinde durmuştur.

Belirttiğimiz gibi, Atatürk'ün bu öğütleri Kuran ahlakına uygundur. Kuran'da Allah insana çalışkan olmayı şöyle emretmektedir:

Şu halde boş kaldığın zaman, durmaksızın yorulmaya-devam et. *(İnşirah Suresi, 7)*

"Geçen zamana nispetle daha çok çalışacağız,
daha az zamanda büyük işler başaracağız.
Bunda da muvaffak olacağımıza şüphem yoktur.
Çünkü, Türk Milleti'nin karakteri yüksektir."
(Onuncu Yıl Nutku)

Atatürk'ün Sanata Verdiği Önem ve Kuran'daki Sanat Anlayışı

Atatürk, güzel sanatlara ve estetiğe büyük önem vermiştir. Aşağıdaki sözleri bu konudaki düşüncelerini özetler niteliktedir:

Bir millet ki resim yapmaz, bir millet ki heykel yapmaz, bir millet ki fennin gerektirdiği şeyleri yapmaz; itiraf etmeli ki o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur.[35]

Güzel sanatların hepsinde, ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğinizi bilirim. Bu yapılmaktadır. Ancak bunda en çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan Türk musikisidir. Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir. [36]

Güzel sanatlara da alakanızı yeniden canlandırmak isterim. Ankara'da bir konservatuar ve temsil akademisi kurulmakta olmasını zikretmek, benim için bir hazdır. [37]

Atatürk'ün sanata verdiği bu önem, Kuran'da tarif edilen sanat anlayışına son derece uygundur. Allah Kuran'da sanatın önemini vurgulayan, Müslümanların sanat zevkine işaret eden çok önemli bilgiler vermektedir. Cennet hakkında yapılan tasvirler, orada kusursuz bir sanat zenginliği olduğunu göstermektedir.

Allah Hz. Süleyman'ın sanat anlayışını da Müslümanlara örnek olması için Kuran'da detaylarıyla aktarmıştır.

Atatürk, güzel sanatlara ve estetiğe büyük önem vermiştir. Üstte Atatürk, Beylerbeyi Sarayı'nda düzenlenen Balkan Festivali'nde dans ederken, altta ise Adana Kız Enstitüsü'nde el sanatları çalışmalarını incelerken görülüyor.

Ayetlerde Hz. Süleyman'ın çok görkemli bir saray yaptırdığı, burada **"kaleler, heykeller, havuz büyüklüğünde çanaklar ve yerinden sökülmeyen kazanlar"***(Sebe Suresi, 13*) bulunduğu bildirilmektedir. Hz. Süleyman'ın sarayının zemininin camdan yapıldığı ve bunu gören Sebe Melikesi'nin bunu bir su sandığı anlatılmakta, Sebe Melikesi'nin bu saraya olan hayranlığına dikkat çekilmektir. (Neml Suresi, 44) Bu ayetler Müslümanların, özellikle de Müslüman yöneticilerin sanata vermeleri gereken öneme bir işarettir ki, Atatürk'ün konuşmalarında ifade ettiği idealleri ve çeşitli uygulamaları da Kuran ahlakı ile büyük bir uyum göstermektedir.

Atatürk'ün Güzel Konuşma Hakkındaki Öğütleri

Kuran'da geçen önemli mümin özelliklerinden biri de, insanlara güzel söz söylemektir. Yani insanlarla yapıcı, samimi, etkileyici ve akılcı şekilde konuşmak, onlara karşı en kibar ve nezih üslubu kullanmaktır. Kuran ayetlerinde bu konunun önemi şöyle açıklanır:

> ***Görmedin mi ki, Allah nasıl bir örnek vermiştir: Güzel bir söz, güzel bir ağaç gibidir ki, onun kökü sabit, dalı ise göktedir. Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir. Allah insanlar için örnekler verir; umulur ki onlar öğüt alır-düşünürler.*** *(İbrahim Suresi, 24-25)*

Kullarıma, sözün en güzel olanını söylemelerini söyle. Çünkü şeytan aralarını açıp bozmaktadır. Şüphesiz şeytan insanın açıkça bir düşmanıdır. *(İsra Suresi, 53)*

Atatürk de Kuran ahlakının bir parçası olan "güzel söz söyleme"konusuna büyük önem vermiştir. Kendisinin sohbetleri, söylev ve demeçleri incelendiğinde bu açıkça görülür. Dahası, bu konuda topluma da önemli öğütler vermiştir. Aşağıdaki sözleri Türk gençliğine bu konuda gösterdiği yolun ifadesidir:

Türk çocuğu konuşurken, onun beyan ve anlatış tarzı, Türk çocuğu yazarken, onun ifade üslubu, kendisini dinleyenleri, onun yürüdüğü yola götürebilecek; bu kabiliyeti sayesinde Türk çocuğu kendisini dinleyen veya yazısını okuyanları, peşine takarak yüksek Türk ülküsüne iletebilecek, ulaştırabilecektir. [38]

Kuran'ın Okunmasına ve Anlaşılmasına Verdiği Önem

Allah Kuran'ı insanlara bir rehber ve rahmet olarak indirmiştir. Allah, Kuran'la insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarır, onlara kurtuluş yollarını gösterir. Kuran'ın bu özelliğini bize bildiren ayetlerden biri şöyledir:

(Bu Kur'an,) Ayetlerini, iyiden iyiye düşünsünler ve temiz akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır. *(Sad Suresi, 29)*

Atatürk de Kuran'ı rehber edinmiş bir Müslümandır. Yaşamının her döneminde Kuran okutulmasına son derece önem vermiştir. Hafız Zeki Çağlarman Atatürk'ün bu yönünü şöyle anlatmıştır:

Atatürk'ün kız kardeşi Makbule Hanım'la uzun yıllar komşuluk yaptık. Her yıl Ramazan ayı yaklaşınca Atatürk kız kardeşine; "Makbule, ***Ramazan geliyor, annemize hatim okutmayı ihmal etme"****der ve hatim okuyacak hafıza hediye edilmek üzere bir zarf içerisinde para verirdi.* [39]

Atatürk Kuran'ın manasının halk tarafından anlaşılması için de çok büyük bir çaba göstermiştir. Bu amaçla o dönemde var olmayan bir Türkçe meal ve tefsir yazılması emrini vermiştir. Hadimli Efendi'nin *Hulasatü'l Beyan fi Tefsiri'l Kuran* ve Elmalılı Hamdi Yazır'ın *Hak Dini Kuran Dili: Yeni Mealli Türkçe Tefsir*'i başta olmak üzere, Cumhuriyetin ilk on beş yılında -yani Atatürk'ün hayatı süresince- Kuran'la ilgili 10 kadar eser yazılıp neşredilmiştir. Bu eserlerin pek çoğu

(Bu Kur'an,) Ayetlerini, iyiden iyiye düşünsünler ve temiz akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır. (Sad Suresi, 29)

da, başta 1936'da Hamdi Yazır'a yaptırdığı eser olmak üzere, halkımıza ücretsiz olarak dağıtılmıştır. Türkçeye çevrilen hadisler de, halkımıza gerçek İslam'ı öğretme çerçevesinde yine ücretsiz olarak dağıtılmıştır.[40] Yeni aynı dönemde camilerin din görevlisi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla İmam-Hatip okulları açılmıştır.

Atatürk, dinin ihyası doğrultusunda gerçekleştirdiği bu faaliyetleri şöyle anlatmaktadır:

İlk olarak Kuran'ın dilimize çevrilmesini istedim. Bu da ilk defa olarak Türkçeye çevriliyor. Hz. Muhammed (sav)'in hayatına ait bir kitabın çevrilmesini emrettim. [41]

Camilerde okunan hutbelerin gerçek amacına ulaşması, yani insanlara faydalı ve yol gösterici olmaları için aldığı tedbirleri de şöyle açıklamaktadır:

Hutbeden maksat; halkın aydınlanması ve halka yol göstermektir. Hutbe okuyan kimselerin siyasi durumu, toplum durumunu, uygarlık durumunu, uygarlık dünyasının sorunlarını her gün izlemeleri şarttır. Bunun için hutbeler tamamen Türkçe ve günümüze uygun olmalıdır ve olacaktır. (Balıkesir Hutbesi) [42]

Kuran'ın halka öğretilmesi ve açıklanması çalışmaları da Atatürk'ün dine olan inancının ve dine hizmet anlayışının açık bir göstergesidir. O döneme kadar Türkçeye çevrilmeyen Kuran, ilk olarak Atatürk zamanında Türkçe tercüme ve tefsir edilmiş, bununla toplumun Kuran'ı anlaması ve ondan öğüt alması hedeflenmiştir. Nitekim bu, Kuran'ın indiriliş amacıdır. Ayetlerde Kuran'ın insanlar tarafından anlaşılmasının ve kendi dillerinde okunup kavranmasının önemine şöyle işaret edilir:

***Belki onlar öğüt alıp-düşünürler diye, Biz onu (Kur'an'ı), senin dilinle kolaylaştırdık.** (Duhan Suresi, 58)*

***Eğer biz onu A'cemi (Arapça olmayan bir dilde) olan bir Kur'an kılsaydık, herhalde derlerdi ki: "Onun ayetleri açıklanmalı değil miydi? Arap olana, A'cemi (Arapça olmayan bir dil)mi?"De ki: "O, iman edenler için bir hidayet ve bir şifadır. İman etmeyenlerin ise kulaklarında bir ağırlık vardır ve o (Kur'an), onlara karşı bir körlüktür. İşte onlara (sanki) uzak bir yerden seslenilir.** (Fussilet Suresi, 44)*

Atatürk, Dinimizde Emredildiği Gibi, Barış Yanlısı Bir İnsandır

Kuran Allah'ın insanlara yol gösterici olarak indirdiği bir kitaptır ve Allah Kuran'da insanlara en güzel ahlakı yaşamayı emretmektedir. Bu ahlakın temelinde ise, sevgi, şefkat, hoşgörü, adalet ve merhamet gibi kavramlar yer alır. İslam bireyler arasında olduğu gibi toplumlar ve ülkeler arasında da bu vasıfların hakim olmasını öngörür. İslam kelimesi, Arapçada "barış"kelimesiyle aynı anlama gelir. Kuran ayetlerinde insanlar, yeryüzünde merhametin, şefkatin, hoşgörünün ve barışın yaşanabileceği model olarak İslam ahlakına çağırılmaktadırlar. Bakara Suresi'nin 208. ayetinde şöyle buyrulmaktadır:

Ey iman edenler, hepiniz topluca "barış ve güvenliğe (Silm'e, İslam'a) girin ve şeytanın adımlarını izlemeyin. Çünkü o, size apaçık bir düşmandır. *(Bakara Suresi, 208)*

Kuran'a göre savaş, sadece zorunlu olduğunda başvurulacak ve mutlaka belirli insani ve ahlaki sınırlar içinde yürütülecek bir "istenmeyen zorunluluk"tur. Bir ayette, yeryüzünde savaşları çıkaranların inkarcılar olduğu, Allah'ın ise savaşa rıza göstermediği şöyle açıklanır:

... Onlar ne zaman savaş amacıyla bir ateş alevlendirdilerse Allah onu söndürmüştür. Yeryüzünde bozgunculuğa çalışırlar. Allah ise bozguncuları sevmez. *(Maide Suresi, 64)*

Kuran ahlakının temelini oluşturan sevgi, şefkat, hoşgörü, adalet ve merhamet gibi özelliklerin tümünü Atatürk'te görmek mümkündür.

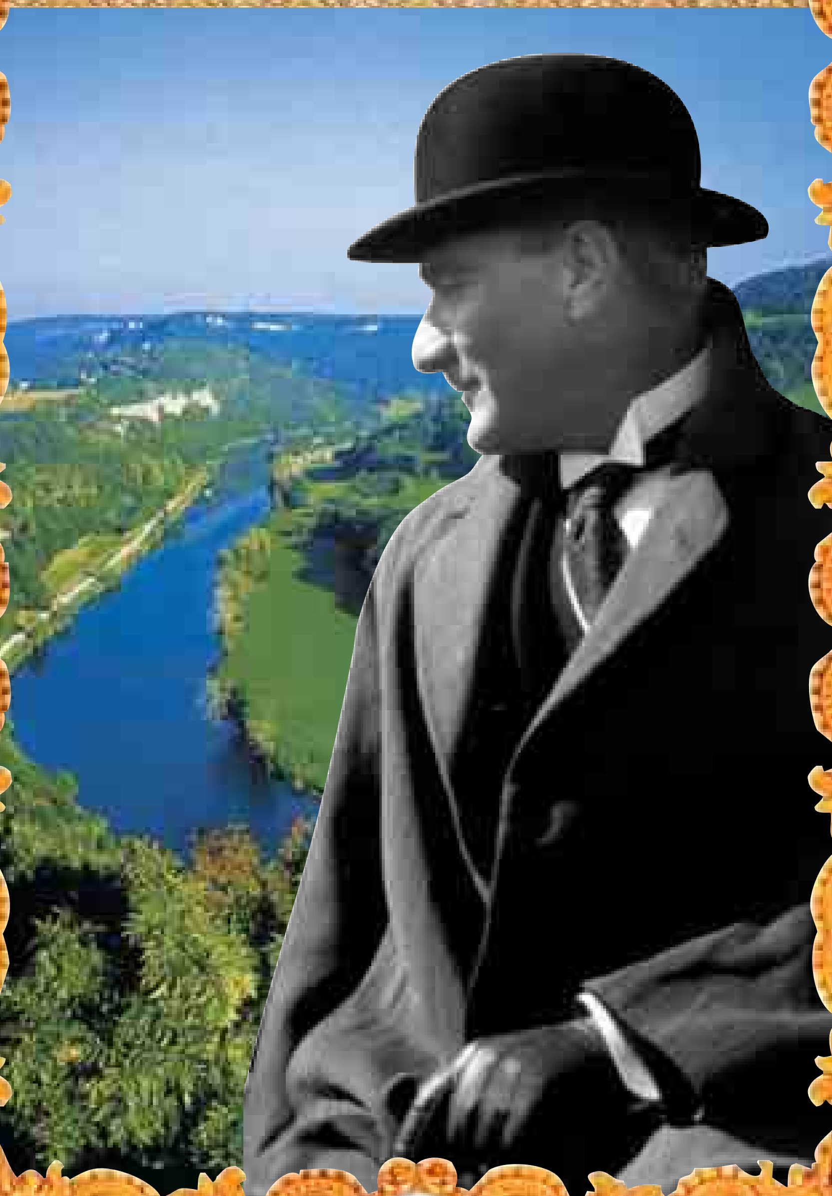
Peygamberimiz Hz. Muhammed'in hayatına baktığımızda da, savaşın ancak zorunlu hallerde ve savunma amaçlı olarak başvurulan bir yöntem olduğunu görebiliriz.

Atatürk de İslam ahlakının bu barışçı özelliğini kendisine rehber edinmiştir. Atatürk'ün siyasi doktrini, aynen Kuran'da emredildiği gibi, gerektiğinde savunma amaçlı olarak savaşmak, ancak asıl olarak barış yanlısı olmaktır. Onun ünlü "Yurtta sulh cihanda sulh"sözü, bu konuda tarihe geçmiş bir slogandır. Bir konuşmasında ise şöyle demiştir:

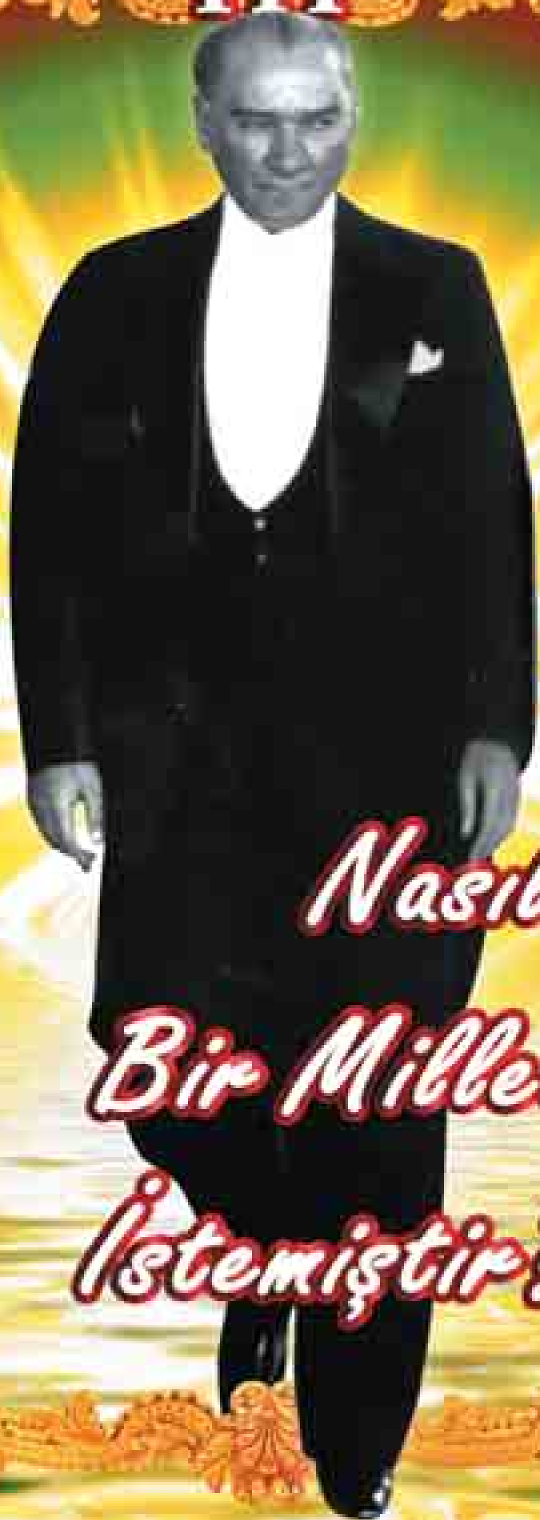
> *"Cumhuriyetin dış siyasada özenle güttüğü amaç, uluslar arası barışı korumak ve güven içinde yaşamaktır. Komşularımızla dostluk ve iyi geçinme yolunda her gün biraz daha ilerlemekteyiz."*[43]

Ey iman edenler, hepiniz topluca
"barış ve güvenliğe (Silm'e, İslam'a) girin
ve şeytanın adımlarını izlemeyin.
Çünkü o, size apaçık bir düşmandır.
(Bakara Suresi, 208)

"Yurtta sulh cihanda sulh"

-III-

Nasıl Bir Millet İstemiştir?

Atatürk'ün dindarlığının kanıtlarını hem kişisel yaşamında hem de konuşma ve söylevlerinde bulmak mümkündür. Sık sık Kuran okutması, Kuran okunduğunda kimi defalar duygulanarak gözlerinin yaşarması, din ve mukaddesatın önemi konusunda samimi yorumlarda bulunması, kişisel yaşamından edindiğimiz ve kendisinin inancını ortaya koyan bulgulardır. Atatürk'ün Türk Milleti'ne kazandırmaya çalıştığı ahlak ve dünya görüşüne baktığımızda da, hurafe ve yanlış geleneklerden arındırılmış, saf ve samimi bir din anlayışı dikkat çeker. Pek çok konuşmasında dinimizi övmüş ve dinin toplum tarafından anlaşılarak yaşanması gerektiğine dikkat çekmiştir. Bu konudaki bazı sözleri şöyledir:

... Bizim yüce dinimiz, her Müslüman erkek ve kadına araştırmayı farz kılıyor ve her Müslüman, bu dine bağlananları aydınlatmakla vazifelidir. [44]

Din insanların gıdasıdır. Dinsiz adam boş bir eve benzer. İnsana hüzün verir... Bu dinlerin en sonuncusu elbette en mükemmelidir. İslam Dini hepsinden üstündür. [45]

Türkler dinlerinin ne olduğunu bilmiyorlar. Bunun için Kuran Türkçe olmalıdır. [46]

Türk Millet'i daha dindar olmalıdır. Yani bütün sadeliği ile dindar olmalıdır, demek istiyorum. Dinime; bizzat gerçeğe nasıl inanıyorsam, buna da öyle inanıyorum. Şuura aykırı, ilerlemeye engel bir şey ihtiva etmiyor. Halbuki Türkiye'ye egemenliğini veren bu Asya milletinin içinde; daha karışık, yapmacık, batıl inançlardan ibaret bir din daha vardır. Fakat bu cahiller, bu acizler sırası gelince aydınlanacaklardır. Onlar bu aydınlığı göremezlerse kendilerini mahva mahkum etmişlerdir demektir. Onları kurtaracağız. [47]

Atatürk'ün söylev ve öğütleri incelendiğinde, Türk Milleti'nden istediği şeylerin Kuran ahlakına uygun meziyetler olduğu görülür: Bilime ve sanata önem vermek, hurafelerden korunmak, akılcı ve çalışkan olmak, temizlik, estetik ve kaliteye önem vermek, yurdunu ve milletini sevmek gibi… Atatürk'ün bu konudaki bakış açısını şu sözleri özetlemektedir:

> *Hangi şey ki; akla, mantığa, toplum yararına uygundur, biliniz ki dinimize de uygundur. Bir şey akıl ve mantığa, halkın yararına uygunsa kimseye sormayın. O şey dine uygundur.* [48]

Atatürk dini suistimal etmek isteyen kötü niyetli kimselere karşı halkı her zaman uyarmıştır. Buna meydan vermemek için pek çok konuşmasında halkımızı dinimizi öğrenmeye çağırmıştır:

> *Bizi yanlış yola sevk eden soysuzlar bilirsiniz ki, çok kere din perdesine bürünmüşler, sâf ve temiz halkımızı hep din kuralları sözleriyle aldatagelmişlerdir. Tarihimizi okuyunuz, dinleyiniz... Görürsünüz ki milleti mahveden, esir eden, harabeden fenalıklar hep din örtüsü altındaki küfür ve kötülükten gelmiştir.* [49]

Atatürk Dini Eğitime Büyük Önem Vermiştir

Atatürk bir konuşmasında şunları söylemiştir:

Bizde ruhbanlık sistemi yoktur. Hepimiz eşitiz ve dinimizin buyruklarını eşit olarak öğrenmeye mecburuz. Her fert; dinini, diyanetini, imanını öğrenmek için bir yere muhtaçtır. Orası da okuldur... Nasıl ki, her hususta yüksek meslek ve ihtisas sahiplerini yetiştirmek lazım ise, dinimizin gerçek felsefesini tetkik ve bilimsel ve fenni telkin kudretine sahip olacak güzide ve gerçek büyük alimler dahi yetiştirecek yüksek kurumlara malik olmalıyız. [50]

Dinimizin çok üzerinde durduğu konulardan olan bilim ve eğitim Atatürk'ün de en çok önem verdiği kavramlardandır. Peygamberimiz (sav) de bilimle ilgili görüşlerini aşağıdaki hadislerinde açıkça belirtmiştir:

"İlim Çin'de de olsa alınız."

"Bilim Müslümanın yitiğidir, nerede bulursa oradan alır."

"Hikmeti al, herhangi bir kaptan çıkmış olmasının sana zararı olmaz."

Bu hadislerin de gösterdiği gibi, bilim ve medeniyet, Allah'ın insanla bahşettiği bir nimettir ve Müslümanlar herhangi bir tutuculuk göstermeden bu nimetleri en etkili şekilde öğrenmeli ve kullanmalıdırlar. Bu açık fikirli yaklaşımı benimseyen Atatürk de, bilim Çin'de bile olsa onu almayı, diğer bir deyişle Türkiye'yi muasır medeniyetler arasına sokmayı en önemli hedef olarak kabul etmiştir:

Sivas'ta, eğitim görmek isteyen bir gencin dilekçesini alıp derdini dinlerken

Evlatlarımızı o suretle talim ve terbiye etmeliyiz, onlara o suretle ilim ve irfan vermeliyiz ki, ticaret, ziraat ve sanat aleminde ve bütün bunların faaliyet sahalarında faydalı olsunlar, ameli bir uzuv olsunlar. Binaenaleyh maarif programımız, gerek ilk tahsilde, gerek orta tahsilde verilecek bütün şeyler bu görüşe göre olmalıdır. [51]

Atatürk, okulların toplum hayatındaki önemiyle ilgili olarak da şunları dile getirmiştir:

Mektep namını hep beraber hürmetle, tazimle zikredelim. Mektep genç dimağlara, insanlığa saygıyı, millet ve memlekete sevgiyi, istiklalin şerefini öğretir. İstiklal tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için takibi uygun olan en salim yolu belletir. Memleket ve milleti kurtarmaya çalışanların aynı zamanda mesleklerinde namuskar mütehassıs ve birer alim olmaları lazımdır. Bunu temin eden mekteptir. [52]

Sivas Lisesi'nde geometri dersinde (13 Kasım 1937)

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde derste (15 Aralık 1930)

Adana Kız Enstitüsü'nde tarih dersinde (19 Kasım 1937)

'Hutbeden maksat, halkın aydınlatılması ve halka yol göstermektir'[53] diyen Atatürk aydın, hem çağdaş medeniyeti özümsemiş, hem de dinine samimiyetle bağlı bir millet istemiştir. Onun gerçek amacı ve bizlere bıraktığı miras budur.

-IV-

Yakınlarının Dilinden

Yakınlarının, Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Atatürk hakkında anlattıkları onun dine olan samimi bağlılığını bizlere gösteren en güzel örneklerdendir.

Rönesans dergisinin Şubat 1991 sayısında, Ata'nın yakınlarıyla yapılan roportajlara yer verilmiştir. Yakınları Atatürk'ün dindar kişiliğini şöyle anlatmışlardır:

Ülkü Adatepe (Manevi Kızı)

Annemi Zübeyde Hanım büyütmüştür. Onun anneme anlattığı bir anıyı aktarayım; Atatürk, 25 Ağustos'ta Kocatepe'ye çıktığı zaman orada şöyle dua ediyor: **"Allah'ım, senin bana verdiğin fikir ve zekayla ben bütün planlarımı gerçekleştirdim. Bundan sonrası artık senin mukadderatın…"**

Atatürk manevi kızlarından Ülkü'yü çok seviyor ve onunla gezmekten büyük zevk alıyordu.

O, Allah'ına inanan bir insandı. Paşa, Ramazan'da Dolmabahçe'de veya Çankaya'da olduğunda anneme, **'Vasfiye, oruç tutuyor musun?'** diye sorar, annem "tutuyorum"dediğinde de çok memnun kalırmış. Bana hastalandığımda dua ettirirdi, kendisi de ederdi. Çok iyi hatırlıyorum; paratifo geçiriyordum, çok üzülmüş ve **beni kurtarması için Allah'a dua etmiş.**

Mustafa Kemal Atatürk ve annesi Zübeyde Hanm

Annesi Zübeyde Hanım da çok dindarmış. Anneme daha yedi yaşındayken Kuran dersleri aldırmaya başlamış. Kız kardeşi Makbule Hanım'ın da namazını devamlı kıldığını biliyorum.

Safiye Ayla

Annesi Zübeyde Hanım da, ablası Makbule Hanım da çok dindar insanlardı, namaz kılarlardı. Atatürk, tam dindar, Müslüman bir aile ortamında yetişti.

Atatürk de dindar bir insandı. Çok beğendiği Hafız Yaşar vardır. O Kuran okurken gözlerinden yaşlar boşanırdı. Hatta bütün hocaları toplayıp, ayetleri okuyup izah ederek incelemeler yapardı. Bana **'Allah'ın sana verdiği bu lütfu unutma ve bununla şımarma, mütevazı ol, daima Allah'a şükret.'** derdi. Kendisine ''Paşam sen şunu yaptın, sen bunu yaptın' diyenlere de **'Bana Allah yardım etti, ben talihli bir insanım.'** derdi.

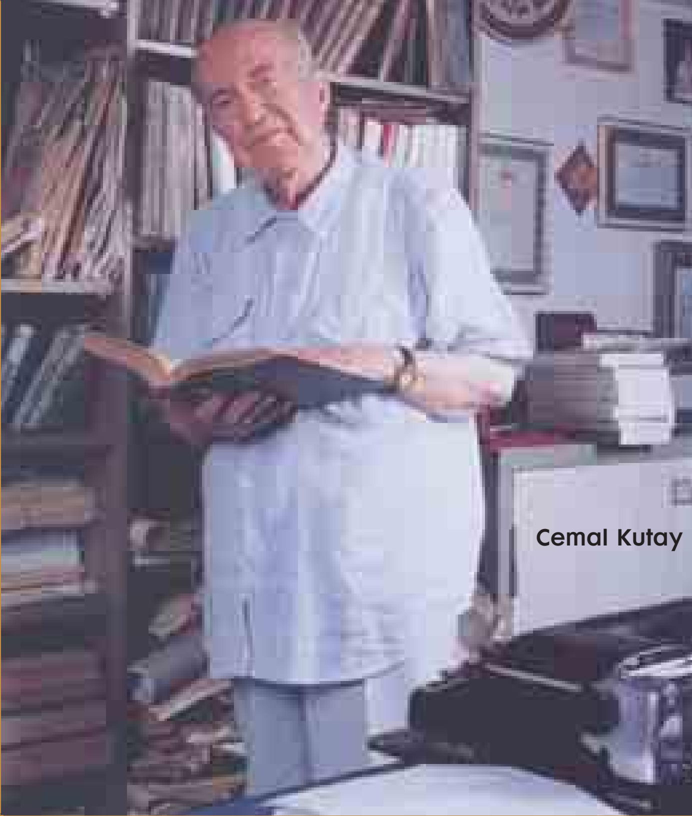
Vasfi Rıza Zobu

Peygamber (sav)'e çok hürmet ederdi. Peygamber (sav)'in çok sağlıklı bir muhakemeye vakıf olduğuna kaniydi. Bir gece Hz. Peygamber (sav)'in askeri dehasından bahsediyordu...

Onun dine, fikre karşı saygılı bir kişiliği vardı. Kuran'a çok hürmeti vardı. Yanında üç hafız vardı; Hafız Yaşar, Hafız Hüseyin ve Hafız Mehmet. **Ben o hafızları onun yanında, Çankaya'da tanıdım. Saygıyla dinlerdi.** Onun karşı olduğu, yobazlardı.

Cemal Kutay

Dünyada Atatürk kadar İslam Dinini mana ve mefhumuyla kavramış ve onu aslına iade etmek için büyük kavga yapmış başka bir insan yoktur.

Cemal Kutay

Mustafa Kemal, 1300 sene sonra Hz. Muhammed (sav)'in ruhunu şadedecek esasları getirmiştir. Mustafa Kemal'e 'dinsiz' diyenler Allah'tan utansınlar. Bugün secdeyi Rahman'a alın koyabiliyorlarsa bu, onun sayesindedir. Bugün en geçerli olan meallerden ikisi Ömer Rıza Doğrul ve Ahmet Hamdi Akseki mealleridir. İkisini de Mustafa Kemal yaptırmıştır. O'nun ismini kullananları affetmezdi; **'O büyük adama layık olamazsa ne olacak?'** derdi.

Cemal Kutay şöyle bir olayı da aktarıyor;

Bir gün Ertuğrul Yatı'nda ressam İbrahim Çallı Ata'nın yanındadır. 'Şu renkleri tuale almak mümkün müdür?' der. Çallı; 'Tabii, Gazi Hazretleri' diye cevap verir. 'Demek ki siz bu renkleri alabiliyorsunuz' diye tekrarlar Gazi. Çallı; 'Deneyelim ve görelim' der. Ayrılacağı zaman Atatürk, Cevat Abbas'a şunları söyler: **'Söyleyin bu adama bir daha gelmesin. Ne zaman ki haddini bilir, Allah'la boy ölçüşmeye kalkışmaz. Sıraya girer kul olarak, bunu da ispat eden bir eserle gelir, ben o zaman onun affedilmesine şahitlik ederim.'**

Füreyya Koral (Kılıç Ali'nin İlk Eşi)

Laikti. Laiklik, dinsizlik değildir. O inançlıydı. Namazını bilmiyorum, ama ilk meclis zamanı kıldığını duymuştum. **Kuran'ın Türkçeye çevrilmesi, dinin anlaşılmasına vesile olan büyük bir hizmettir.** O, dinin politika aracı olarak kullanılmasına ve istismarına karşıydı. Ve buna hiçbir zaman izin vermedi.

Sabiha Gökçen (Manevi Kızı)

Bir sabah, Ata'nın elini öpmek üzere yanına girdim. İşleri ile meşguldu. Bir süre ayakta bekledim, **birden derin bir iç geçirdi ve 'Allah' dedi.** (O bunu sık sık tekrarlardı.)

Atatürk hakkında evvelce çok şeyler duymuştum, bu tesirle olacak, bir hayli şaşırdım. O'nun ağzından Allah kelimesini duymak beni şaşırtmış ve heyecanlandırmıştı.

Ata'nın yüzüne şaşkın bir şekilde bakmış olacağım ki; 'Sen dindar mısın?' diye sordu. Ben de ailemden aldığım din terbiyesiyle 'Evet, dindarım' dedim ve bu cevabımı nasıl karşılayacağını anlamak için ürkek ürkek yüzüne baktım. Cevabım hoşuna gitmişti. 'Çok iyi… **Allah büyük bir kuvvettir. O'na daima inanmak lazımdır.'** dedi ve bu konuda uzun uzun izahat verdi. **Ben de o zaman anladım ki, Atatürk hakkında söylenenlerin aslı yoktur ve Ata bütün söylenenlerin hilafına dindar bir insandır.** 54

Manevi kızları Ülkü ve Sabiha Gökçen'le

-V-

Laiklik İlkesi ve İslam

Atatürk'ün Laiklik İlkesi

Türkiye Cumhuriyeti, Anayasamız'da belirtildiği üzere "laik"bir devlettir. Laiklik tarihte ve günümüzde zaman zaman yanlış anlaşılmış ve yanlış uygulanmış bir ilkedir. Bu nedenle bu ilkeyi ve sonuçlarını detaylı olarak incelemekte yarar vardır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, **laiklik ilkesinin temel amacı, toplumda inanç ve ibadet özgürlüğünü tesis etmektir.** Laiklik, devletimizin vatandaşlarını bir dini benimseme, bu dinin gereklerini yerine getirme ya da getirmeme konusunda kendi vicdanları ile başbaşa bırakmak ve onlara özgür bir seçim yapma şansı vermektedir. Böylece Türkiye Cumhuriyeti'nin her vatandaşı, sahip olduğu inanca göre özgürce yaşama ve ibadet etme imkan ve güvencesini bulacaktır.

1938 yılında *Cumhuriyet Halk Partisi'nin Onbeşinci Yılı* kitabında da, Atatürk'ün sağlığında benimsenen 'Laiklik Prensibi', şu şekilde izah edilmiştir:

Milli ve içtimai hayata ferdin dinsiz, şu veya bu itikat sistemine ***mensup oluşu, milli ve içtimai vazifesi bakımından ne bir kusur, ne de bir fazilet sayılamaz. Türkiye'de dinin dünya işlerinden ayrı tutulduğu****, Laikliğin ilan olduğu andan itibaren, hiç kimse, hiçbir ibadete icbar edilemez. Hiç kimse vicdanının ilhamı ile kabul ettiği ibadetten men olunamaz.* [55]

Dikkat edilirse aslında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin sahip olduğu bu laiklik modeli, İslam Dininin özüne de son derece uygundur. Çünkü İslam, inanç için özgür iradeyi ve vicdani bir kabulü şart koşar. Bir insanın İslam'ı din olarak benimsemesi tamamen kendi özgür ira-

desi ile olmalıdır. İslam'ı kabul ettikten sonra da, Kuran'da emredilen ibadetleri uygulaması ya da men edilen yasaklardan (hırsızlık, cinayet gibi toplumsal bir suç oluşturmuyorsa) sakınması tamamen şahsın kendi vicdanıyla olmalıdır. Elbette Müslümanlar birbirlerini Kuran'da anlatılan ahlaki vasıfların uygulanması için uyarabilir, teşvik edebilirler. Ama asla bu konuda bir zorlama yapılamaz, kişi baskı yoluyla dini uygulamaya yönlendirilemez.

Kısacası laiklik, bütün yurttaşların vicdan, ibadet ve din hürriyetini güvence altına almaktır. Atatürk'ün laiklik fikrini açıklayan Ord. Prof. Dr. Ali Fuat Başgil de konuyla ilgili olarak şunları söylemiştir:

En canlı cephesi ve en kısa ifadesiyle laiklik, din hürriyetini ve bundan doğan vatandaşlık haklarını düşmanlarına karşı korumaktır. Devlet hayatında laikliğin gayesi budur.

Laik devlet, din hürriyetini ve dindarı her çeşit saldırıya karşı koruyan devlettir.

Prof. Dr. Hamza Eroğlu da laikliği, 'din hürriyetinin ve bundan doğan hakların korunması ve teminatı' için zorunlu bir şart olarak göstermektedir.[56]

Bunun aksi bir devlet modeli varsayalım. Örneğin insanların zorunlu olarak Müslüman ya da Hıristiyan yapıldığı bir ülkeyi düşünelim. Dahası bu dinlere inanan kişilerin, dinlerin kurallarına göre yaşamaları için de zorlandıklarını farz edelim. Diyelim ki söz konusu devlet modeli, toplumdaki insanları namaz kılmaları ya da kiliseye gitmeleri için devletin kolluk kuvvetleriyle zorlasın. Ya da biraz daha 'ılımlı' bir yöntem benimseyip, namaz kılanlara ya da kiliseye gidenlere ödül versin. Böyle bir devlet laikliğe tamamen aykırı bir devlet olacaktır. Dahası, bir o kadar da İslam'a ve Kuran ahlakına aykırı olacaktır.

Laiklik ilkesinin temel amacı, toplumda inanç ve ibadet özgürlüğünü tesis etmektir.

Bunun nedeni, zorla ya da menfaat karşılığı elde edilen bir dini inancın ya da ibadetin, İslam'a göre hiçbir değerinin olmayışıdır. Çünkü **inanç ve ibadet, Allah'a yönelik ve Allah rızası için olduğunda bir değer taşır**. Eğer devlet, insanları inanca ve ibadete zorlayacak olursa, bu durumda insanlar devletten korktukları için dindar olurlar. Bu ise Allah katında makbul olmayan bir dindarlıktır. Din açısından makbul olan, vicdanların tamamen serbest bırakıldığı bir ortamda dinin yaşanmasıdır.

Bu nedenledir ki, devletimizin sahip olduğu laiklik ilkesi, hem vicdan özgürlüğü gibi temel bir insani değere hizmet ettiği, hem de bu değere büyük önem veren İslam Diniyle uyum içinde olduğu için, her Türk vatandaşının benimsemesi ve savunması gereken bir ilkedir.

Atatürk, laiklik ilkesini şöyle açıklamıştır:

Din, bir vicdan meselesidir. Herkes vicdanının emrine uymakta serbesttir. Biz de dine saygı gösteririz. Düşünüşe ve düşünceye karşı değiliz. Biz sadece din işlerini, devlet ve millet işleri ile karıştırmamaya çalışıyoruz. Kaste ve eyleme dayanan tutucu hareketlerden sakınıyoruz. [57]

Devletimizin sahip olduğu laiklik ilkesi, hem vicdan özgürlüğü gibi temel bir insani değere hizmet ettiği, hem de bu değere büyük önem veren İslam diniyle uyum içinde olduğu için, her Türk vatandaşının benimsemesi ve savunması gereken bir ilkedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nde her ergin kişi dinini seçmekte hür olduğu gibi, bir dinin töreni de serbesttir. Yani, ayin (ibadet) hürriyetine dokunulamaz. Tabiatıyla ayinler (ibadetler), asayiş ve genel ahlak kurallarına karşıt olamaz; politik nümayiş şeklinde yapılamaz. Türkiye Cumhuriyeti'nde herkes Allah'a istediği gibi ibadet eder. Hiç kimseye dini fikirlerinden dolayı bir şey yapılamaz. Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi dini yoktur.[58]

Atatürk'ün de bu açıklamalarından da anlaşıldığı gibi laiklik; kelime manasıyla, dinsizlik veya din düşmanlığı değildir. Laikliği dinsizlik veya dine sırt çevirme olarak algılayan art niyetli kişilere en güzel cevabı yine Atatürk vermiştir:

Laik hükümet kavramından dinsizlik manası çıkarmaya çalışan fesatçılara fırsat vermeyiniz. [59]

Bir Fransız gazeteciyle yaptığı ropörtajda, kendisine sorulan, 'inkilapların dine karşı nasıl bir tutum içerisinde olduğu' sorusuna da şu cevabı vermiştir:

Siyasetimizi, dine aykırı olmak şöyle dursun, din bakımından eksik bile hissediyoruz. [60]

-VI-

Atatürk ve Türk Kadını'nın Hakları

Kadın hakları ve kadınların erkeklerle eşitliği konusunda Batı ülkelerinde ve toplumlarında yoğun mücadeleler verilmiştir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'de bu mücadelelerin en şiddetlileri yaşanmıştır.

Ülkemizde ise bu hak, Türk kadınlarına birçok Batı ülkesinden daha önce Atatürk tarafından verilmiş ve hatta adeta sunulmuştur. Türk kadınına III. TBMM tarafından 3 Nisan 1930'da kabul edilen bir yasa ile Belediye seçimlerine katılma hakkı tanınmıştır. 1931 yılında da Türk kadını ilk kez tıp dünyasında varlığını göstermiş ve ilk kadın cerrahımız çalışmaya başlamıştır. 4 Mayıs 1931'de ilk toplantısını yapan IV. TBMM tarafından 26 Ekim 1932'de kabul edilen bir yasa ile Türk kadınına muhtar, köy ihtiyar kurulu üyeli-

ğine seçilme ve seçme hakkı tanınmıştır. Bir sonraki yıl da, 8 Ekim 1934'de kabul edilen ve 5 Aralık 1934'de yürürlüğe giren bir başka yasa ile kadın-erkek eşitliği alanında bütün haklar, "Kadınlara Milletvekili Seçme ve Seçilme Hakkı"nın tanınmasıyla verilmiştir.

Atatürk'ün Kadın Hakları Konusundaki Görüşleri ve Gerçekleştirdikleri

Bugün, dünya aydınlarının ve Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın yaymaya çalıştığı kadın hakları ile ilgili görüşler, Atatürk tarafından çok önceleri dile getirilmiş ve çoğunlukla da uygulama alanına sokulmuştur. Atatürk, Cumhuriyet'in ilanından dokuz ay önce, Şubat 1923'de şöyle demiştir:

Bizim sosyal toplumumuzun başarısızlığının sebebi, kadınlarımıza karşı gösterdiğimiz ilgisizlikten ileri gelmektedir. Yaşamak demek, faaliyet demektir. Bundan dolayı bir sosyal toplumun bir organı faaliyette bulunurken diğer bir organı işlemezse, o sosyal toplum felçlidir.[61]

Bu sözleriyle Atatürk, çağdaş bir düşünce ile kadının toplumdaki yerini belirlemiştir. Atatürk, Türk kadınına duyduğu sevgi

ve saygıyı, 1923 yılında Konya'da yaptığı bir konuşmasında şöyle dile getirmiştir:

Dünyada hiçbir milletin kadını, ben Anadolu kadınından fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte, Anadolu kadını kadar emek verdim, diyemez. Erkeklerden kurduğumuz ordumuzun hayat kaynaklarını kadınlarımız işletmiştir. Çift süren, tarlayı eken, kağnısı ve kucağındaki yavrusu ile yağmur demeyip, kış demeyip cephenin ihtiyaçlarını taşıyan hep onlar, hep o yüce, o fedakar Anadolu kadını olmuştur. Bundan ötürü hepimiz bu büyük ruhlu ve büyük duygulu kadınlarımızı şükranla ve minnetle sonsuza kadar aziz ve kutsal bilelim.[62]

Atatürk, 30 Mart 1923'de Vakit gazetesinde yayınlanan bir beyanatında da şunları söylemiştir:

İnsan topluluğu kadın ve erkek denilen iki cins insandan oluşur. Kabil midir ki, bu kütlenin bir parçasını ilerletelim, ötekini ihmal edelim de kütlenin bütünü ilerleyebilsin? Mümkün müdür ki, bir cismin yarısı toprağa bağlı kaldıkça, öteki yarısı göklere yükselebilsin?

Türkler tarih boyunca, babaerkil denilen aile yapısını gönüllerine yerleştirememişler ve benimseyememişlerdir. İşte Atatürk, milletin geçmişindeki ve özünde var olan fakat özlem haline getirilmiş bir hakkı, bir duyguyu devlet varlığına geçirmiştir. *"Ey kahraman Türk kadını! Sen yerde sürünmeye değil,*

omuzlar üzerinde göklere yükselmeye layıksın" diyerek, yaptıklarının gerekçesini az, öz ve en güzel biçimde ifade etmiştir..

Atatürk, 18 Nisan 1935'de kendisinin himayesinde İstanbul'da toplanan ve aralarında ünlü nükleer fizikçi Madam Eve Curie'nin de bulunduğu, dünyanın dört bir yanından gelen kadınların katıldığı "Milletlerarası İlk Kadın Kongresi" delegelerine şöyle seslenmiştir:

"Türk kadınının dünya kadınlığına elini vererek, dünyanın barış ve güveni için çalışacağına emin olabilirsiniz."[63]

Türk toplumunun gelişip yükselmesinde aile yapısının önemine inanan Atatürk, bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirmiştir:

"Bu millet esas terbiyesini aileden almaktadır. Türk milleti öyle analara sahiptir ki her bir devrin büyük adamlarını bu analar yetiştirmiştir. Türk kadını daha büyük nesiller yetiştirmeye kabiliyetlidir."[64]

Türk kadınları, yüzyıllardır özlemini çektiği haklarına sahip olmada; en azimli, inançlı ve güçlü desteği Atatürk'ten almış ve çağdaş ülke kadınlarının önüne geçmiştir. Örneğin; İtalya'da kadınlar ancak 1948 yılında seçimlere girebilmişler, Japon kadınları ise seçim haklarını ancak 1950 yılında alabilmiştir. Medeni Kanunlarını aldığımız İsviçre'de ise kadınlar, haklarını 1971 yılına kadar alamazken, Türk kadınına 1935 yılında seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır.

Atatürk hayatta iken yapılan son seçim olan, 1935 yılı seçimlerinde ilk kez seçilme hakkını da kullanan Türk kadını, TBMM'ne onsekiz kadın milletvekili ile girmiştir.

"BM İnsan Hakları Evrensel Bildirisi", "İnsan Hakları Sözleşmesi" gibi konular daha insanlık tarihinin ufkunda bile görünmemişken Atatürk, Türk Kadınına haklarını vermiştir. Bu konuda da Atatürk, çağı ve değişeni değil, değişecek zamanı milletine göstermiştir.

İnsanlık tarihi boyunca, tarihin hiçbir döneminde, hiçbir lider kadın hakları konusunda Atatürk kadar önsezili ve öngörüşlü olmamış, onun kadar uğraş ve savaş vermemiştir.

"Türk kadınının dünya kadınlığına elini vererek, dünyanın barış ve güveni için çalışacağına emin olabilirsiniz."

Sonuç

Elbette ki din, Büyük Önder'in de dikkat çektiği gibi, demokrasinin ve milli bütünlüğümüzün vazgeçilmez bir parçasıdır. Bir milletin fertlerini bir arada tutan en güçlü bağ olan din; aile, ahlak ve devlet müesseselerinin de devamını sağlayan en önemli unsurdur.

Dinin var olmadığı veya dini değerlerin ortadan kalktığı bir toplumda, bunun kaçınılmaz bir sonucu olarak aile, ahlak ve devlet kavramları da geçerliliğini yitirecek ve kısa süre içinde ortadan kalkacaktır. Böyle bir gelişme, ayrıca, tarihi ve kültürü ne kadar eskiye dayanırsa dayansın bir milleti birbirine bağlayan milli ve manevi tüm bağların parçalanmasını, anarşinin oluşmasını ve toplumun bölünmesini kaçınılmaz hale getirecektir. Bu gerçekleri çok iyi bilen Atatürk, toplumumuzun daha dindar olmasının ve dinini gereği gibi bilmesinin önemini sürekli vurgu-

lamıştır. Kitap boyunca aktardığımız konuşmalarına, hayatı boyunca sergilediği tutum ve davranışlarına, karakter özelliklerine ve yakınlarının onun hakkında söylediklerine baktığımızda Atamızın, dinine gönülden bağlı samimi bir Müslüman olduğunu görürüz.

Gerçekte Atatürk hiçbir zaman dine karşı olmamıştır. Büyük Önder'in karakteri, yaşantısı, sözleri ve tavırları İslamiyet ile içiçedir. Bu kitapta çok önemli gerçekler gözler önüne serilmiştir. Atatürk'ün sahip olduğu dindarlık, milli ve manevi değerlere olan derin bağlılık ortaya konmuştur. Bu derece dindar, mukaddesata bu kadar yürekten bağlı olan, vatanı ve bayrağı uğruna tüm hayatını ortaya koyan, yaşamı boyunca milletinin mutluluğu için çalışan bir kişinin ahlak üstünlüğü aşikardır.

Atatürk, İslam ahlakını ve dinimizin vecibelerini daha aile ocağındayken öğrenmiş, tahsil yaşamı boyunca da bu bilgilerini geliştirmiştir. Büyük Önderimiz, müslüman ahlakının güzel bir örneği ve başarılı bir uygulayıcısıdır. İlk Türkçe Kuran meali de onun döneminde yayınlanmıştır. Türk insanının ihtiyaçlarını ve özelliklerini çok iyi bilen Atatürk, Türk Milletini dinin özüne yöneltmeyi amaçlamıştır.

Atatürk'ün bize bıraktığı bu miras, her konuda olduğu gibi, din ve laiklik konusunda da modern Türkiye için önemli bir yol göstericidir.

Atatürk, laikliği, din ve vicdan özgürlüğünün temeli olarak kabul etmiştir. Bize düşen görev, Atatürk'ün de yaptığı gibi, İslam'ı savunmak ve Allah'ın dinini insanlara öğretmektir.

Atatürk, 'gericilik' olarak tanımlanan tehlikenin dinin kendisinden değil, dine sokulan hurafelerden, batıl inanışlardan ve çarpık yorumlardan kaynaklandığını görmüş ve bunları dinden temizlemek için çaba göstermiştir.

EK BÖLÜM

Evrim Teorisi

Darwinizm, yani evrim teorisi, yaratılış gerçeğini reddetmek amacıyla ortaya atılmış, ancak başarılı olamamış bilim dışı bir safsatadan başka bir şey değildir. Canlılığın, cansız maddelerden tesadüfen oluştuğunu iddia eden bu teori, evrende ve canlılarda çok mucizevi bir düzen bulunduğunun bilim tarafından ispat edilmesiyle çürümüştür. Böylece Allah'ın tüm evreni ve canlıları yaratmış olduğu gerçeği, bilim tarafından da kanıtlanmıştır. Bugün evrim teorisini ayakta tutmak için dünya çapında yürütülen propaganda, sadece bilimsel gerçeklerin çarpıtılmasına, taraflı yorumlanmasına, bilim görüntüsü altında söylenen yalanlara ve yapılan sahtekarlıklara dayalıdır.

Ancak bu propaganda gerçeği gizleyememektedir. Evrim teorisinin bilim tarihindeki en büyük yanılgı olduğu, son 20-30 yıldır bilim dünyasında giderek daha yüksek sesle dile getirilmektedir. Özellikle 1980'lerden sonra yapılan araştırmalar, Darwinist iddiaların tamamen yanlış olduğunu ortaya koymuş ve bu gerçek pek çok bilim adamı tarafından dile getirilmiştir. Özellikle ABD'de, biyoloji, biyokimya, paleontoloji gibi farklı alanlardan gelen çok sayıda bilim adamı, Darwinizm'in geçersizliğini görmekte, canlıların kökenini artık "yaratılış gerçeğiyle" açıklamaktadırlar.

Evrim teorisinin çöküşünü ve yaratılışın delillerini diğer pek çok çalışmamızda bütün bilimsel detaylarıyla ele aldık ve almaya devam ediyoruz. Ancak konuyu, taşıdığı büyük önem nedeniyle, burada da özetlemekte yarar vardır.

Darwin'i Yıkan Zorluklar

Evrim teorisi, tarihi eski Yunan'a kadar uzanan bir öğreti olmasına karşın, kapsamlı olarak 19. yüzyılda ortaya atıldı. Teoriyi bilim dünyasının gündemine sokan en önemli gelişme, Charles Darwin'in 1859 yılında yayınlanan *Türlerin Kökeni* adlı kitabıydı. Darwin bu kitapta dünya üzerindeki farklı canlı türlerini Allah'ın ayrı ayrı yarattığı gerçeğine karşı çıkıyordu. Darwin'e göre, tüm türler ortak bir atadan geliyorlardı ve zaman içinde küçük değişimlerle farklılaşmışlardı.

Darwin'in teorisi, hiçbir somut bilimsel bulguya dayanmıyordu; kendisinin de kabul ettiği gibi sadece bir "mantık yürütme" idi. Hatta Darwin'in kitabındaki "Teorinin Zorlukları" başlıklı uzun bölümde itiraf ettiği gibi, teori pek çok önemli soru karşısında açık veriyordu.

Charles Darwin

Darwin, teorisinin önündeki zorlukların gelişen bilim tarafından aşılacağını, yeni bilimsel bulguların teorisini güçlendireceğini umuyordu. Bunu kitabında sık sık belirtmişti. Ancak gelişen bilim, Darwin'in umutlarının tam aksine, teorinin temel iddialarını birer birer dayanaksız bırakmıştır.

Darwinizm'in bilim karşısındaki yenilgisi, üç temel başlıkta incelenebilir:

1) Teori, hayatın yeryüzünde ilk kez nasıl ortaya çıktığını asla açıklayamamaktadır.

2) Teorinin öne sürdüğü "evrim mekanizmaları"nın, gerçekte evrimleştirici bir etkiye sahip olduğunu gösteren hiçbir bilimsel bulgu yoktur.

3) Fosil kayıtları, evrim teorisinin öngörülerinin tam aksine bir tablo ortaya koymaktadır.

Bu bölümde, bu üç temel başlığı ana hatları ile inceleyeceğiz.

Aşılamayan İlk Basamak: Hayatın Kökeni

Evrim teorisi, tüm canlı türlerinin, bundan yaklaşık 3.8 milyar yıl önce ilkel dünyada ortaya çıkan tek bir canlı hücreden geldiklerini iddia etmektedir. Tek bir hücrenin nasıl olup da milyonlarca kompleks canlı türünü oluşturduğu ve eğer gerçekten bu tür bir evrim gerçekleşmişse neden bunun izlerinin fosil kayıtlarında bulunamadığı, teorinin açıklayamadığı sorulardandır. Ancak tüm bunlardan önce, iddia edilen evrim sürecinin ilk basamağı üzerinde durmak gerekir. Sözü edilen o "ilk hücre" nasıl ortaya çıkmıştır?

Evrim teorisi, yaratılışı reddettiği, hiçbir doğaüstü müdahaleyi kabul etmediği için, o "ilk hücre"nin, hiçbir tasarım, plan ve düzenleme olmadan, doğa kanunları içinde rastlantısal olarak meydana geldiğini iddia eder. Yani teoriye göre, cansız madde tesadüfler sonucunda ortaya canlı bir hücre çıkarmış olmalıdır. Ancak bu, bilinen en temel biyoloji kanunlarına aykırı bir iddiadır.

"Hayat Hayattan Gelir"

Darwin, kitabında hayatın kökeni konusundan hiç söz etmemişti. Çünkü onun dönemindeki ilkel bilim anlayışı, canlıların çok basit bir yapıya sahip olduklarını varsayıyordu. Ortaçağ'dan beri inanılan "spontane jenerasyon" adlı teoriye göre, cansız maddelerin tesadüfen biraraya gelip, canlı bir varlık oluşturabileceklerine inanılıyordu. Bu dönemde böceklerin yemek artıklarından, farelerin de buğdaydan oluştuğu yaygın bir

düşünceydi. Bunu ispatlamak için de ilginç deneyler yapılmıştı. Kirli bir paçavranın üzerine biraz buğday konmuş ve biraz beklendiğinde bu karışımdan farelerin oluşacağı sanılmıştı.

Fransız biyolog Louis Pasteur

Etlerin kurtlanması da hayatın cansız maddelerden türeyebildiğine bir delil sayılıyordu. Oysa daha sonra anlaşılacaktı ki, etlerin üzerindeki kurtlar kendiliklerinden oluşmuyorlar, sineklerin getirip bıraktıkları gözle görülmeyen larvalardan çıkıyorlardı.

Darwin'in *Türlerin Kökeni* adlı kitabını yazdığı dönemde ise, bakterilerin cansız maddeden oluşabildikleri inancı, bilim dünyasında yaygın bir kabul görüyordu.

Oysa Darwin'in kitabının yayınlanmasından beş yıl sonra, ünlü Fransız biyolog Louis Pasteur, evrime temel oluşturan bu inancı kesin olarak çürüttü. Pasteur yaptığı uzun çalışma ve deneyler sonucunda vardığı sonucu şöyle özetlemişti: *"Cansız maddelerin hayat oluşturabileceği iddiası artık kesin olarak tarihe gömülmüştür.*"[65]

Evrim teorisinin savunucuları, Pasteur'ün bulgularına karşı uzun süre direndiler. Ancak gelişen bilim, canlı hücresinin karmaşık yapısını ortaya çıkardıkça, hayatın kendiliğinden oluşabileceği iddiasının geçersizliği daha da açık hale geldi.

20. Yüzyıldaki Sonuçsuz Çabalar

Rus biyolog
Alexander Oparin

20. yüzyılda hayatın kökeni konusunu ele alan ilk evrimci, ünlü Rus biyolog Alexander Oparin oldu. Oparin, 1930'lu yıllarda ortaya attığı birtakım tezlerle, canlı hücresinin tesadüfen meydana gelebileceğini ispat etmeye çalıştı. Ancak bu çalışmalar başarısızlıkla sonuçlanacak ve Oparin şu itirafı yapmak zorunda kalacaktı: *"Maalesef hücrenin kökeni, evrim teorisinin tümünü içine alan en karanlık noktayı oluşturmaktadır."*[66]

Oparin'in yolunu izleyen evrimciler, hayatın kökeni konusunu çözüme kavuşturacak deneyler yapmaya çalıştılar. Bu deneylerin en ünlüsü, Amerikalı kimyacı Stanley Miller tarafından 1953 yılında düzenlendi. Miller, ilkel dünya atmosferinde olduğunu iddia ettiği gazları bir deney düzeneğinde birleştirerek ve bu karışıma enerji ekleyerek, proteinlerin yapısında kullanılan birkaç organik molekül (aminoasit) sentezledi.

O yıllarda evrim adına önemli bir aşama gibi tanıtılan bu deneyin geçerli olmadığı ve deneyde kullanılan atmosferin gerçek dünya koşullarından çok farklı olduğu, ilerleyen yıllarda ortaya çıkacaktı.[67]

Uzun süren bir sessizlikten sonra Miller'in kendisi de kullandığı atmosfer ortamının gerçekçi olmadığını itiraf etti.[68]

Hayatın kökeni sorununu açıklamak için 20. yüzyıl boyunca yürütülen tüm evrimci çabalar hep başarısızlıkla sonuçlandı. San Diego Scripps Enstitüsü'nden ünlü jeokimyacı Jeffrey Bada, evrimci *Earth* dergisinde 1998 yılında yayınlanan bir makalede bu gerçeği şöyle kabul eder:

Bugün, 20. yüzyılı geride bırakırken, hala, 20. yüzyıla girdiğimizde sahip olduğumuz en büyük çözülmemiş problemle karşı karşıyayız: Hayat yeryüzünde nasıl başladı?[69]

Hayatın Kompleks Yapısı

Evrim teorisinin hayatın kökeni konusunda bu denli büyük bir açmaza girmesinin başlıca nedeni, en basit sanılan canlı yapıların bile inanılmaz derecede karmaşık yapılara sahip olmasıdır. Canlı hücresi, insanoğlunun yaptığı bütün teknolojik ürünlerden daha karmaşıktır. Öyle ki bugün dünyanın en gelişmiş laboratuvarlarında bile cansız maddeler biraraya getirilerek canlı bir hücre üretilememektedir.

Bir hücrenin meydana gelmesi için gereken şartlar, asla rastlantılarla açıklanamayacak kadar fazladır. Hücrenin en temel yapı taşı olan proteinlerin rastlantısal olarak sentezlenme ihtimali; 500 aminoasitlik ortalama bir protein için, 10^{950}'de 1'dir. Ancak matematikte 10^{50}'de 1'den küçük olasılıklar pratik olarak "imkansız" sayılır. Hücrenin çekirdeğinde yer alan ve genetik bilgiyi saklayan DNA molekülü ise, inanılmaz bir bilgi bankasıdır. İnsan DNA'sının içerdiği bilginin, eğer kağıda dökülmeye kalkılsa, 500'er sayfadan oluşan 900 ciltlik bir kütüphane oluşturacağı hesaplanmaktadır.

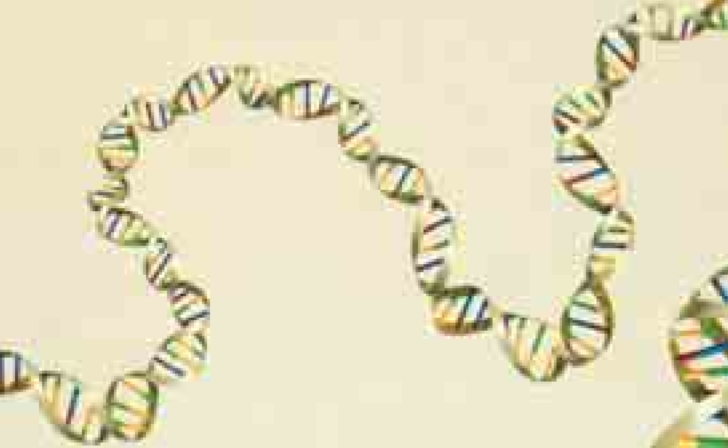

Evrimcilerin en büyük yanılgılarından bir tanesi de yukarıda temsili resmi görülen ve ilkel dünya olarak nitelendirdikleri ortamda canlılığın kendiliğinden oluşabileceğini düşünmeleridir. Miller deneyi gibi çalışmalarla bu iddialarını kanıtlamaya çalışmışlardır. Ancak bilimsel bulgular karşısında yine yenilgiye uğramışlardır. Çünkü 1970'li yıllarda elde edilen sonuçlar, ilkel dünya olarak nitelendirilen dönemdeki atmosferin yaşamın oluşması için hiçbir şekilde uygun olmadığını kanıtlamıştır.

Bu noktada çok ilginç bir ikilem daha vardır: DNA, yalnız birtakım özelleşmiş proteinlerin (enzimlerin) yardımı ile eşlenebilir. Ama bu enzimlerin sentezi de ancak DNA'daki bilgiler doğrultusunda gerçekleşir. Birbirine bağımlı olduklarından, eşlemenin meydana gelebilmesi için ikisinin de aynı anda var olmaları gerekir. Bu ise, hayatın kendiliğinden oluştuğu senaryosunu çıkmaza sokmaktadır. San Diego California Üniversitesi'nden ünlü evrimci Prof. Leslie Orgel, *Scientific American* dergisinin Ekim 1994 tarihli sayısında bu gerçeği şöyle itiraf eder:

Son derece kompleks yapılara sahip olan proteinlerin ve nükleik asitlerin (RNA ve DNA) aynı yerde ve aynı zamanda rastlantısal olarak oluşmaları aşırı derecede ihtimal dışıdır. Ama bunların birisi olmadan diğerini elde etmek de mümkün değildir. Dolayısıyla insan, yaşamın kimyasal yollarla ortaya çıkmasının asla mümkün olmadığı sonucuna varmak zorunda kalmaktadır.[70]

Kuşkusuz eğer hayatın doğal etkenlerle ortaya çıkması imkansız ise, bu durumda hayatın doğaüstü bir biçimde "yaratıldığını" kabul etmek gerekir. Bu gerçek, en temel amacı yaratılışı reddetmek olan evrim teorisini açıkça geçersiz kılmaktadır.

Evrim teorisini geçersiz kılan gerçeklerden bir tanesi, canlılığın inanılmaz derecedeki kompleks yapısıdır. Canlı hücrelerinin çekirdeğinde yer alan DNA molekülü, bunun bir örneğidir. DNA, dört ayrı molekülün farklı diziliminden oluşan bir tür bilgi bankasıdır. Bu bilgi bankasında canlıyla ilgili bütün fiziksel özelliklerin şifreleri yer alır. İnsan DNA'sı kağıda döküldüğünde, ortaya yaklaşık 900 ciltlik bir ansiklopedi çıkacağı hesaplanmaktadır. lbette böylesine olağanüstü bir bilgi, tesadüf kavramını kesin biçimde geçersiz kılmaktadır.

Evrimin Hayali Mekanizmaları

Darwin'in teorisini geçersiz kılan ikinci büyük nokta, teorinin "evrim mekanizmaları" olarak öne sürdüğü iki kavramın da gerçekte hiçbir evrimleştirici güce sahip olmadığının anlaşılmış olmasıdır.

Darwin, ortaya attığı evrim iddiasını tamamen "doğal seleksiyon" mekanizmasına bağlamıştı. Bu mekanizmaya verdiği önem, kitabının isminden de açıkça anlaşılıyordu: *Türlerin Kökeni, Doğal Seleksiyon Yoluyla...*

Doğal seleksiyon, doğal seçme demektir. Doğadaki yaşam mücadelesi içinde, doğal şartlara uygun ve güçlü canlıların hayatta kalacağı düşüncesine dayanır. Örneğin yırtıcı hayvanlar tarafından tehdit edilen bir geyik sürüsünde, daha hızlı koşabilen geyikler hayatta kalacaktır. Böylece geyik sürüsü, hızlı ve güçlü bireylerden oluşacaktır. Ama elbette bu mekanizma, geyikleri evrimleştirmez, onları başka bir canlı türüne, örneğin atlara dönüştürmez.

Dolayısıyla doğal seleksiyon mekanizması hiçbir evrimleştirici güce sahip değildir. Darwin de bu gerçeğin farkındaydı ve *Türlerin Kökeni* adlı kitabında *"Faydalı değişiklikler oluşmadığı sürece doğal seleksiyon hiçbir şey yapamaz"* demek zorunda kalmıştı.[71]

Lamarck'ın Etkisi

Peki bu "faydalı değişiklikler" nasıl oluşabilirdi? Darwin, kendi döneminin ilkel bilim anlayışı içinde, bu soruyu La-

Lamarck zürafaların ceylan benzeri hayvanlardan türediklerine inanıyordu. Ona göre otlara uzanmaya çalışan bu canlıların zaman içinde boyunları uzamış ve zürafalara dönüşüvermişlerdi. Mendel'in 1865 yılında keşfettiği kalıtım kanunları, yaşam sırasında kazanılan özelliklerin sonraki nesillere aktarılmasının mümkün olmadığını ispatlamıştır. Böylece Lamarck'ın zürafa masalı da tarihe karışmıştır.

marck'a dayanarak cevaplamaya çalışmıştı. Darwin'den önce yaşamış olan Fransız biyolog Lamarck'a göre, canlılar yaşamları sırasında geçirdikleri fiziksel değişiklikleri sonraki nesle aktarıyorlar, nesilden nesile biriken bu özellikler sonucunda yeni türler ortaya çıkıyordu. Örneğin Lamarck'a göre zürafalar ceylanlardan türemişlerdi, yüksek ağaçların yapraklarını yemek için çabalarken nesilden nesile boyunları uzamıştı.

Darwin de benzeri örnekler vermiş, örneğin *Türlerin Kökeni* adlı kitabında, yiyecek bulmak için suya giren bazı ayıların zamanla balinalara dönüştüğünü iddia etmişti.[72]

Ama Mendel'in keşfettiği ve 20.yüzyılda gelişen genetik bilimiyle kesinleşen kalıtım kanunları, kazanılmış özelliklerin sonraki nesillere aktarılması efsanesini kesin olarak yıktı. Böylece doğal seleksiyon "tek başına" ve dolayısıyla tümüyle etkisiz bir mekanizma olarak kalmış oluyordu.

Neo-Darwinizm ve Mutasyonlar

Darwinistler ise bu duruma bir çözüm bulabilmek için 1930'ların sonlarında, "Modern Sentetik Teori"yi ya da daha yaygın ismiyle neo-Darwinizm'i ortaya attılar. Neo-Darwinizm, doğal seleksiyonun yanına "faydalı değişiklik sebebi" olarak mutasyonları, yani canlıların genlerinde radyasyon gibi dış etkiler ya da kopyalama hataları sonucunda oluşan bozulmaları ekledi.

Bugün de hala dünyada evrim adına geçerliliğini koruyan model neo-Darwinizm'dir. Teori, yeryüzünde bulunan milyonlarca canlı türünün, bu canlıların, kulak, göz, akciğer, kanat gibi sayısız kompleks organlarının "mutasyonlara", yani genetik bozukluklara dayalı bir süreç sonucunda oluştuğunu iddia etmektedir. Ama teoriyi çaresiz bırakan açık bir bilimsel gerçek vardır: Mutasyonlar canlıları geliştirmezler, aksine her zaman için canlılara zarar verirler.

Bunun nedeni çok basittir: DNA çok kompleks bir düzene sahiptir. Bu molekül üzerinde oluşan herhangi rasgele bir etki ancak zarar verir. Amerikalı genetikçi B. G. Ranganathan bunu şöyle açıklar:

Mutasyonlar küçük, rasgele ve zararlıdırlar. Çok ender olarak meydana gelirler ve en iyi ihtimalle etkisizdirler. Bu üç özellik, mutasyonların evrimsel bir gelişme meydana getiremeyeceğini gösterir. Zaten yüksek derecede özelleşmiş bir organizmada meydana gelebilecek rastlantısal bir değişim, ya etkisiz olacaktır ya da zararlı. Bir kol saatinde meydana gelecek rasgele bir değişim kol saatini geliştirmeyecektir. Ona büyük ihtimalle zarar verecek veya en iyi ihtimalle etkisiz olacaktır. Bir deprem bir şehri geliştirmez, ona yıkım getirir.[73]

Nitekim bugüne kadar hiçbir yararlı, yani genetik bilgiyi geliştiren mutasyon örneği gözlemlenmedi. Tüm mutasyonların zararlı olduğu görüldü. Anlaşıldı ki, evrim teorisinin "evrim mekanizması" olarak gösterdiği mutasyonlar, gerçekte canlıları sadece tahrip eden, sakat bırakan genetik olaylardır. (İnsanlarda mutasyonun en sık görülen etkisi de kanserdir.)

Rastgele mutasyonlar insanlara ve diğer tüm canlılara her zaman zarar verirler. Resimde mutasyona uğradığı için beş ayaklı doğmuş bir kuzu görülüyor.

Elbette tahrip edici bir mekanizma "evrim mekanizması" olamaz. Doğal seleksiyon ise, Darwin'in de kabul ettiği gibi, "tek başına hiçbir şey yapamaz." Bu gerçek bizlere doğada hiçbir "evrim mekanizması" olmadığını göstermektedir. Evrim mekanizması olmadığına göre de, evrim denen hayali süreç yaşanmış olamaz.

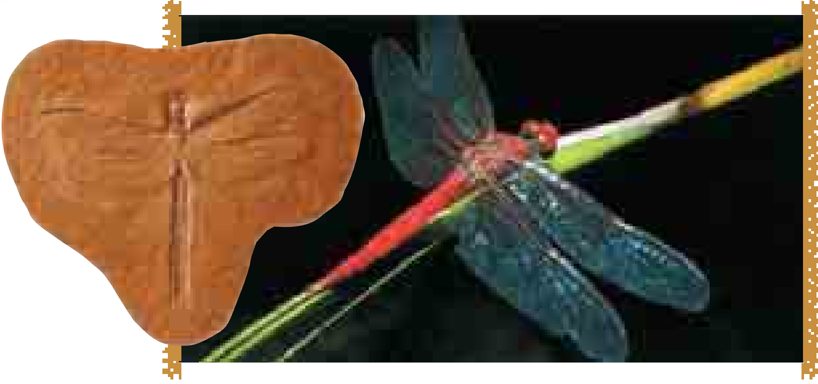
Fosil Kayıtları: Ara Formlardan Eser Yok

Evrim teorisinin iddia ettiği senaryonun yaşanmamış olduğunun en açık göstergesi ise fosil kayıtlarıdır.

Evrim teorisine göre bütün canlılar birbirlerinden türemişlerdir. Önceden var olan bir canlı türü, zamanla bir diğerine dönüşmüş ve bütün türler bu şekilde ortaya çıkmışlardır. Teoriye göre bu dönüşüm yüz milyonlarca yıl süren uzun bir zaman dilimini kapsamış ve kademe kademe ilerlemiştir.

Bu durumda, iddia edilen uzun dönüşüm süreci içinde sayısız "ara türler"in oluşmuş ve yaşamış olmaları gerekir.

Örneğin geçmişte, balık özelliklerini taşımalarına rağmen, bir yandan da bazı sürüngen özellikleri kazanmış olan yarı balık-yarı sürüngen canlılar yaşamış olmalıdır. Ya da sürüngen özelliklerini taşırken, bir yandan da bazı kuş özellikleri kazanmış sürüngen-kuşlar ortaya çıkmış olmalıdır. Bunlar, bir geçiş sürecinde oldukları için de, sakat, eksik, kusurlu canlılar olmalıdır. Evrimciler geçmişte yaşamış olduklarına inandıkları bu teorik yaratıklara "ara geçiş formu" adını verirler.

Solda, 150-200 milyon yıllık yusufçuk fosili (Jurassic-Recent dönem), sağda ise günümüzde yaşayan ve bu fosil ile birebir aynı özelliklere sahip olan yusufçuk.

Eğer gerçekten bu tür canlılar geçmişte yaşamışlarsa bunların sayılarının ve çeşitlerinin milyonlarca hatta milyarlarca olması gerekir. Ve bu ucube canlıların kalıntılarına mutlaka fosil kayıtlarında rastlanması gerekir. Darwin, *Türlerin Kökeni*'nde bunu şöyle açıklamıştır:

> *Eğer teorim doğruysa, türleri birbirine bağlayan sayısız ara-geçiş çeşitleri mutlaka yaşamış olmalıdır... Bunların yaşamış olduklarının kanıtları da sadece fosil kalıntıları arasında bulunabilir.*[74]

Darwin'in Yıkılan Umutları

Ancak 19. yüzyılın ortasından bu yana dünyanın dört bir yanında hummalı fosil araştırmaları yapıldığı halde bu ara geçiş formlarına rastlanamamıştır. Yapılan kazılarda ve araştırmalarda elde edilen bütün bulgular, evrimcilerin beklediklerinin aksine, canlıların yeryüzünde birdenbire, eksiksiz ve kusursuz bir biçimde ortaya çıktıklarını göstermiştir.

Ünlü İngiliz paleontolog (fosil bilimci) Derek W. Ager, bir evrimci olmasına karşın bu gerçeği şöyle itiraf eder:

Sorunumuz şudur: Fosil kayıtlarını detaylı olarak incelediğimizde, türler ya da sınıflar seviyesinde olsun, sürekli olarak aynı gerçekle karşılaşırız; kademeli evrimle gelişen değil, aniden yeryüzünde oluşan gruplar görürüz.[75]

Yani fosil kayıtlarında, tüm canlı türleri, aralarında hiçbir geçiş formu olmadan eksiksiz biçimleriyle aniden ortaya çıkmaktadırlar. Bu, Darwin'in öngörülerinin tam aksidir. Dahası, bu canlı türlerinin yaratıldıklarını gösteren çok güçlü bir delildir. Çünkü bir canlı türünün, kendisinden evrimleştiği hiçbir atası olmadan, bir anda ve kusursuz olarak ortaya çıkmasının tek açıklaması, o türün yaratılmış olmasıdır. Bu gerçek, ünlü evrimci biyolog Douglas Futuyma tarafından da kabul edilir:

Yaratılış ve evrim, yaşayan canlıların kökeni hakkında yapılabilecek yegane iki açıklamadır. Canlılar dünya üzerinde ya tamamen mükemmel ve eksiksiz bir biçimde ortaya çıkmışlardır ya da böyle olmamıştır. Eğer böyle olmadıysa, bir değişim süreci sayesinde kendilerinden önce var olan bazı canlı türlerinden evrimleşerek meydana gelmiş olmalıdırlar. Ama eğer eksiksiz ve mükemmel bir biçimde ortaya çıkmışlarsa, o halde sonsuz güç sahibi bir akıl tarafından yaratılmış olmaları gerekir.[76]

Fosiller ise, canlıların yeryüzünde eksiksiz ve mükemmel bir biçimde ortaya çıktıklarını göstermektedir. Yani "türlerin kökeni", Darwin'in sandığının aksine, evrim değil yaratılıştır.

İnsanın Evrimi Masalı

Evrim teorisini savunanların en çok gündeme getirdikleri konu, insanın kökeni konusudur. Bu konudaki Darwinist iddia, bugün yaşayan modern insanın maymunsu birtakım yaratıklardan geldiğini varsayar. 4-5 milyon yıl önce başladığı varsayılan bu süreçte, modern insan ile ataları arasında bazı "ara form"ların yaşadığı iddia edilir. Gerçekte tümüyle hayali olan bu senaryoda dört temel "kategori" sayılır:

1) Australopithecus

2) Homo habilis

3) Homo erectus

4) Homo sapiens

Evrimciler, insanların sözde ilk maymunsu atalarına "güney maymunu" anlamına gelen "*Australopithecus*" ismini verirler.

Evrim yanlısı gazete ve dergilerde çıkan haberlerde yandakine benzer hayali "ilkel" insanların resimleri sıklıkla kullanılır. Bu hayali resimlere dayanarak oluşturulan haberlerdeki tek kaynak, yazan kişilerin hayal gücüdür. Ancak evrim bilim karşısında o kadar çok yenilgi almıştır ki artık bilimsel dergilerde evrimle ilgili haberlere daha az rastlanır olmuştur.

Bu canlılar gerçekte soyu tükenmiş bir maymun türünden başka bir şey değildir. Lord Solly Zuckerman ve Prof. Charles Oxnard gibi İngiltere ve ABD'den dünyaca ünlü iki anatomistin *Australopithecus* örnekleri üzerinde yaptıkları çok geniş kapsamlı çalışmalar, bu canlıların sadece soyu tükenmiş bir maymun türüne ait olduklarını ve insanlarla hiçbir benzerlik taşımadıklarını göstermiştir.[77]

Evrimciler insan evriminin bir sonraki safhasını da, "homo" yani insan olarak sınıflandırırlar. İddiaya göre *homo* serisindeki canlılar, *Australopithecuslar*'dan daha gelişmişlerdir. Evrimciler, bu farklı canlılara ait fosilleri ardı ardına dizerek hayali bir evrim şeması oluştururlar. Bu şema hayalidir, çünkü gerçekte bu farklı sınıfların arasında evrimsel bir ilişki olduğu asla ispatlanamamıştır. Evrim teorisinin 20. yüzyıldaki en önemli savunucularından biri olan Ernst Mayr, *"Homo sapiens'e uzanan zincir gerçekte kayıptır"* diyerek bunu kabul eder. [78]

Evrimciler "*Australopithecus* > *Homo habilis* > *Homo erectus* > *Homo sapiens*" sıralamasını yazarken, bu türlerin her birinin, bir sonrakinin atası olduğu izlenimini verirler. Oysa paleoantropologların son bulguları, *Australopithecus*, *Homo habilis* ve *Homo erectus*'un dünya'nın farklı bölgelerinde aynı dönemlerde yaşadıklarını göstermektedir.[79]

Dahası *Homo erectus* sınıflamasına ait insanların bir bölümü çok modern zamanlara kadar yaşamışlar, *Homo sapiens neandertalensis* ve *Homo sapiens sapiens* (modern insan) ile aynı ortamda yan yana bulunmuşlardır.[80]

Bu ise elbette bu sınıfların birbirlerinin ataları oldukları iddiasının geçersizliğini açıkça ortaya koymaktadır. Harvard

Üniversitesi paleontologlarından Stephen Jay Gould, kendisi de bir evrimci olmasına karşın, Darwinist teorinin içine girdiği bu çıkmazı şöyle açıklar:

> *Eğer birbiri ile paralel bir biçimde yaşayan üç farklı hominid (insanımsı) çizgisi varsa, o halde bizim soy ağacımıza ne oldu? Açıktır ki, bunların biri diğerinden gelmiş olamaz. Dahası, biri diğeriyle karşılaştırıldığında evrimsel bir gelişme trendi göstermemektedirler.*[81]

Kısacası, medyada ya da ders kitaplarında yer alan hayali birtakım "yarı maymun, yarı insan" canlıların çizimleriyle, yani sırf propaganda yoluyla ayakta tutulmaya çalışılan insanın evrimi senaryosu, hiçbir bilimsel temeli olmayan bir masaldan ibarettir.

Bu konuyu uzun yıllar inceleyen, özellikle *Australopithecus* fosilleri üzerinde 15 yıl araştırma yapan İngiltere'nin en ünlü ve saygın bilim adamlarından Lord Solly Zuckerman, bir evrimci olmasına rağmen, ortada maymunsu canlılardan insana uzanan gerçek bir soy ağacı olmadığı sonucuna varmıştır.

Zuckerman bir de ilginç bir "bilim skalası" yapmıştır. Bilimsel olarak kabul ettiği bilgi dallarından, bilim dışı olarak kabul ettiği bilgi dallarına kadar bir yelpaze oluşturmuştur. Zuckerman'ın bu tablosuna göre en "bilimsel" -yani somut verilere dayanan- bilgi dalları kimya ve fiziktir. Yelpazede bunlardan sonra biyoloji bilimleri, sonra da sosyal bilimler gelir. Yelpazenin en ucunda, yani en "bilim dışı" sayılan kısımda ise, Zuckerman'a göre, telepati, altıncı his gibi "duyum ötesi algılama" kavramları ve bir de "insanın evrimi" vardır! Zuckerman, yelpazenin bu ucunu şöyle açıklar:

Objektif gerçekliğin alanından çıkıp da, biyolojik bilim olarak varsayılan bu alanlara -yani duyum ötesi algılamaya ve insanın fosil tarihinin yorumlanmasına- girdiğimizde, evrim teorisine inanan bir kimse için herşeyin mümkün olduğunu görürüz. Öyle ki teorilerine kesinlikle inanan bu kimselerin çelişkili bazı yargıları aynı anda kabul etmeleri bile mümkündür.[82]

İşte insanın evrimi masalı da, teorilerine körü körüne inanan birtakım insanların buldukları bazı fosilleri ön yargılı bir biçimde yorumlamalarından ibarettir.

Darwin Formülü!

Şimdiye kadar ele aldığımız tüm teknik delillerin yanında, isterseniz evrimcilerin nasıl saçma bir inanışa sahip olduklarını bir de çocukların bile anlayabileceği kadar açık bir örnekle özetleyelim.

Evrim teorisi canlılığın tesadüfen oluştuğunu iddia etmektedir. Dolayısıyla bu iddiaya göre cansız ve şuursuz atomlar biraraya gelerek önce hücreyi oluşturmuşlardır ve sonrasında aynı atomlar bir şekilde diğer canlıları ve insanı meydana getirmişlerdir. şimdi düşünelim; canlılığın yapıtaşı olan karbon, fosfor, azot, potasyum gibi elementleri biraraya getirdiğimizde bir yığın oluşur. Bu atom yığını, hangi işlemden geçirilirse geçirilsin, tek bir canlı oluşturamaz. İsterseniz bu konuda bir "deney" tasarlayalım ve evrimcilerin aslında savundukları, ama yüksek sesle dile getiremedikleri iddiayı onlar adına "Darwin Formülü" adıyla inceleyelim:

Evrimciler, çok sayıda büyük varilin içine canlılığın yapısında bulunan fosfor, azot, karbon, oksijen, demir, magnezyum gibi elementlerden bol miktarda koysunlar. Hatta normal şartlarda bulunmayan ancak bu karışımın içinde bulunmasını gerekli gördükleri malzemeleri de bu varillere eklesinler. Karışımların içine, istedikleri kadar amino asit, istedikleri kadar da (bir tekinin bile rastlantısal oluşma ihtimali 10^{-950} olan) protein doldursunlar. Bu karışımlara istedikleri oranda ısı ve nem versinler. Bunları istedikleri gelişmiş cihazlarla karıştırsınlar. Varillerin başına da dünyanın önde gelen bilim adamlarını koysunlar. Bu uzmanlar babadan oğula, kuşaktan kuşağa aktararak nöbetleşe milyarlarca, hatta trilyonlarca sene sürekli varillerin başında beklesinler. Bir canlının oluşması için hangi şartların var olması gerektiğine inanılıyorsa hepsini kullanmak serbest olsun. Ancak, ne yaparlarsa yapsınlar o varillerden kesinlikle bir canlı çıkartamazlar. Zürafaları, aslanları, arıları, kanaryaları, bülbülleri, papağanları, atları, yunusları, gülleri, orkideleri, zambakları, karanfilleri, muzları, portakalları, elmaları, hurmaları, domatesleri, kavunları, karpuzları, incirleri, zeytinleri, üzümleri, şeftalileri, tavus kuşlarını, sülünleri, renk renk kelebekleri ve bunlar gibi milyonlarca canlı türünden hiçbirini oluşturamazlar. Değil burada birkaçını saydığımız bu canlı varlıkları, bunların tek bir hücresini bile elde edemezler.

Kısacası, bilinçsiz atomlar biraraya gelerek hücreyi oluşturamazlar. Sonra yeni bir karar vererek bir hücreyi ikiye bölüp, sonra art arda başka kararlar alıp, elektron mikroskobunu bu-

lan, sonra kendi hücre yapısını bu mikroskop altında izleyen profesörleri oluşturamazlar. Madde, ancak Allah'ın üstün yaratmasıyla hayat bulur.

Bunun aksini iddia eden evrim teorisi ise, akla tamamen aykırı bir safsatadır. Evrimcilerin ortaya attığı iddialar üzerinde biraz bile düşünmek, üstteki örnekte olduğu gibi, bu gerçeği açıkça gösterir.

Göz ve Kulaktaki Teknoloji

Evrim teorisinin kesinlikle açıklama getiremeyeceği bir diğer konu ise göz ve kulaktaki üstün algılama kalitesidir.

Gözle ilgili konuya geçmeden önce "Nasıl görürüz?" sorusuna kısaca cevap verelim. Bir cisimden gelen ışınlar, gözde retinaya ters olarak düşer. Bu ışınlar, buradaki hücreler tarafından elektrik sinyallerine dönüştürülür ve beynin arka kısmındaki görme merkezi denilen küçücük bir noktaya ulaşır. Bu elektrik sinyalleri bir dizi işlemden sonra beyindeki bu merkezde görüntü olarak algılanır. Bu bilgiden sonra şimdi düşünelim:

Beyin ışığa kapalıdır. Yani beynin içi kapkaranlıktır, ışık beynin bulunduğu yere kadar giremez. Görüntü merkezi denilen yer kapkaranlık, ışığın asla ulaşmadığı, belki de hiç karşılaşmadığınız kadar karanlık bir yerdir. Ancak siz bu zifiri karanlıkta ışıklı, pırıl pırıl bir dünyayı seyretmektesiniz.

Üstelik bu o kadar net ve kaliteli bir görüntüdür ki 21. yüzyıl teknolojisi bile her türlü imkana rağmen bu netliği sağ-

layamamıştır. Örneğin şu anda okuduğunuz kitaba, kitabı tutan ellerinize bakın, sonra başınızı kaldırın ve çevrenize bakın. şu anda gördüğünüz netlik ve kalitedeki bu görüntüyü başka bir yerde gördünüz mü? Bu kadar net bir görüntüyü size dünyanın bir numaralı televizyon şirketinin ürettiği en gelişmiş televizyon ekranı dahi veremez. 100 yıldır binlerce mühendis bu netliğe ulaşmaya çalışmaktadır. Bunun için fabrikalar, dev tesisler kurulmakta, araştırmalar yapılmakta, planlar ve tasarımlar geliştirilmektedir. Yine bir TV ekranına bakın, bir de şu anda elinizde tuttuğunuz bu kitaba. Arada büyük bir netlik ve kalite farkı olduğunu göreceksiniz. Üstelik, TV ekranı size iki boyutlu bir görüntü gösterir, oysa siz üç boyutlu, derinlikli bir perspektifi izlemektesiniz.

Uzun yıllardır on binlerce mühendis üç boyutlu TV yapmaya, gözün görme kalitesine ulaşmaya çalışmaktadırlar. Evet, üç boyutlu bir televizyon sistemi yapabildiler ama onu da gözlük takmadan üç boyutlu görmek mümkün değil, kaldı ki bu suni bir üç boyuttur. Arka taraf daha bulanık, ön taraf ise kağıttan dekor gibi durur. Hiçbir zaman gözün gördüğü kadar net ve kaliteli bir görüntü oluşmaz. Kamerada da, televizyonda da mutlaka görüntü kaybı meydana gelir.

İşte evrimciler, bu kaliteli ve net görüntüyü oluşturan mekanizmanın tesadüfen oluştuğunu iddia etmektedirler. şimdi biri size, odanızda duran televizyon tesadüfler sonucunda oluştu, atomlar biraraya geldi ve bu görüntü oluşturan aleti meydana getirdi dese ne düşünürsünüz? Binlerce kişinin biraraya gelip yapamadığını şuursuz atomlar nasıl yapsın?

Gözü ve kulağı, kamera ve ses kayıt cihazları ile kıyasladığımızda, bu organlarımızın söz konusu teknoloji ürünlerinden çok daha kompleks, çok daha başarılı, çok daha kusursuz tasarımlar olduğunu görürüz.

Gözün gördüğünden daha ilkel olan bir görüntüyü oluşturan alet tesadüfen oluşamıyorsa, gözün ve gözün gördüğü görüntünün de tesadüfen oluşamayacağı çok açıktır. Aynı durum kulak için de geçerlidir. Dış kulak, çevredeki sesleri kulak kepçesi vasıtasıyla toplayıp orta kulağa iletir; orta kulak aldığı ses titreşimlerini güçlendirerek iç kulağa aktarır; iç kulak da bu titreşimleri elektrik sinyallerine dönüştürerek beyne gönderir. Aynen görmede olduğu gibi duyma işlemi de beyindeki duyma merkezinde gerçekleşir.

Gözdeki durum kulak için de geçerlidir, yani beyin, ışık gibi sese de kapalıdır, ses geçirmez. Dolayısıyla dışarısı ne ka-

dar gürültülü de olsa beynin içi tamamen sessizdir. Buna rağmen en net sesler beyinde algılanır. Ses geçirmeyen beyninizde bir orkestranın senfonilerini dinlersiniz, kalabalık bir ortamın tüm gürültüsünü duyarsınız. Ama o anda hassas bir cihazla beyninizin içindeki ses düzeyi ölçülse, burada keskin bir sessizliğin hakim olduğu görülecektir.

Net bir görüntü elde edebilmek ümidiyle teknoloji nasıl kullanılıyorsa, ses için de aynı çabalar onlarca yıldır sürdürülmektedir. Ses kayıt cihazları, müzik setleri, birçok elektronik alet, sesi algılayan müzik sistemleri bu çalışmalardan bazılarıdır. Ancak, tüm teknolojiye, bu teknolojide çalışan binlerce mühendise ve uzmana rağmen kulağın oluşturduğu netlik ve kalitede bir sese ulaşılamamıştır. En büyük müzik sistemi şirketinin ürettiği en kaliteli müzik setini düşünün. Sesi kaydettiğinde mutlaka sesin bir kısmı kaybolur veya az da olsa mutlaka parazit oluşur veya müzik setini açtığınızda daha müzik başlamadan bir cızırtı mutlaka duyarsınız. Ancak insan vücudundaki teknolojinin ürünü olan sesler son derece net ve kusursuzdur. Bir insan kulağı, hiçbir zaman müzik setinde olduğu gibi cızırtılı veya parazitli algılamaz; ses ne ise tam ve net bir biçimde onu algılar. Bu durum, insan yaratıldığı günden bu yana böyledir.

Şimdiye kadar insanoğlunun yaptığı hiçbir görüntü ve ses cihazı, göz ve kulak kadar hassas ve başarılı birer algılayıcı olamamıştır.

Ancak görme ve işitme olayında, tüm bunların ötesinde, çok büyük bir gerçek daha vardır.

Beynin İçinde Gören ve Duyan Şuur Kime Aittir?

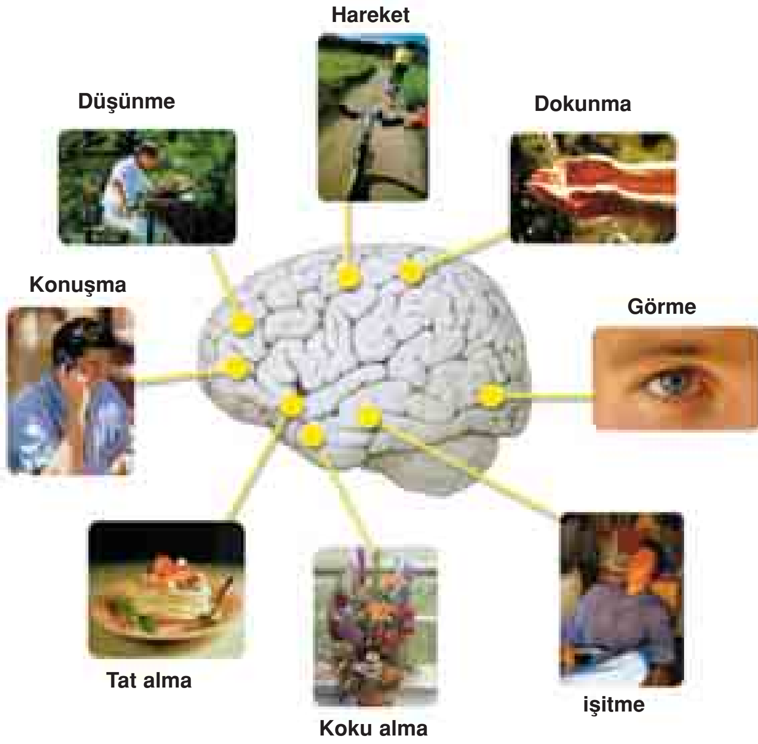
Beynin içinde, ışıl ışıl renkli bir dünyayı seyreden, senfonileri, kuşların cıvıltılarını dinleyen, gülü koklayan kimdir?

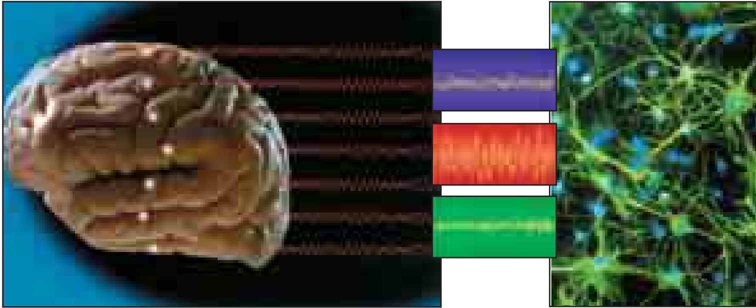
İnsanın gözlerinden, kulaklarından, burnundan gelen uyarılar, elektrik sinyali olarak beyne gider. Biyoloji, fizyoloji veya biyokimya kitaplarında bu görüntünün beyinde nasıl oluştuğuna dair birçok detay okursunuz. Ancak, bu konu hakkındaki en önemli gerçeğe hiçbir yerde rastlayamazsınız: Beyinde, bu elektrik sinyallerini görüntü, ses, koku ve his olarak algılayan kimdir?

Beynin içinde göze, kulağa, burna ihtiyaç duymadan tüm bunları algılayan bir şuur bulunmaktadır. Bu şuur kime aittir?

Elbette bu şuur beyni oluşturan sinirler, yağ tabakası ve sinir hücrelerine ait değildir. İşte bu yüzden, herşeyin maddeden ibaret olduğunu zanneden Darwinist-materyalistler bu sorulara hiçbir cevap verememektedirler. Çünkü bu şuur, Allah'ın yaratmış olduğu ruhtur. Ruh, görüntüyü seyretmek için göze, sesi duymak için kulağa ihtiyaç duymaz. Bunların da ötesinde düşünmek için beyne ihtiyaç duymaz.

Bu açık ve ilmi gerçeği okuyan her insanın, beynin içindeki birkaç santimetreküplük, kapkaranlık mekana tüm kainatı üç boyutlu, renkli, gölgeli ve ışıklı olarak sığdıran yüce Allah'ı düşünüp, O'ndan korkup, O'na sığınması gerekir.

Bütün hayatımızı beynimizin içinde yaşarız. Gördüğümüz insanlar, kokladığımız çiçekler, dinlediğimiz müzik, tattığımız meyveler, elimizde hissettiğimiz ıslaklık... Bunların hepsi beynimizde oluşur. Gerçekte ise beynimizde, ne renkler, ne sesler, ne de görüntüler vardır. Beyinde bulunabilecek tek şey elektrik sinyalleridir. Kısacası biz, beynimizdeki elektrik sinyallerinin oluşturduğu bir dünyada yaşarız. Bu bir görüş veya varsayım değil, dünyayı nasıl algıladığımızla ilgili bilimsel bir açıklamadır.

Materyalist Bir İnanç

Buraya kadar incelediklerimiz, evrim teorisinin bilimsel bulgularla açıkça çelişen bir iddia olduğunu göstermektedir. Teorinin hayatın kökeni hakkındaki iddiası bilime aykırıdır, öne sürdüğü evrim mekanizmalarının hiçbir evrimleştirici etkisi yoktur ve fosiller teorinin gerektirdiği ara formların yaşamadıklarını göstermektedir. Bu durumda, elbette, evrim teorisinin bilime aykırı bir düşünce olarak bir kenara atılması gerekir. Nitekim tarih boyunca dünya merkezli evren modeli gibi pek çok düşünce, bilimin gündeminden çıkarılmıştır. Ama evrim teorisi ısrarla bilimin gündeminde tutulmaktadır. Hatta bazı insanlar teorinin eleştirilmesini "bilime saldırı" olarak göstermeye bile çalışmaktadırlar. Peki neden?..

Bu durumun nedeni, evrim teorisinin bazı çevreler için, kendisinden asla vazgeçilemeyecek dogmatik bir inanış oluşudur. Bu çevreler, materyalist felsefeye körü körüne bağlıdırlar ve Darwinizm'i de doğaya getirilebilecek yegane materyalist açıklama olduğu için benimsemektedirler.

Bazen bunu açıkça itiraf da ederler. Harvard Üniversitesi'nden ünlü bir genetikçi ve aynı zamanda önde gelen bir evrimci olan Richard Lewontin, "önce materyalist, sonra bilim adamı" olduğunu şöyle itiraf etmektedir:

Bizim materyalizme bir inancımız var, 'a priori' (önceden kabul edilmiş, doğru varsayılmış) bir inanç bu. Bizi dünyaya materyalist bir açıklama getirmeye zorlayan şey, bilimin yöntemleri ve kuralları değil. Aksine, materyalizme olan 'a priori' bağlılığımız nedeniyle, dünyaya materyalist bir açıklama getiren araştırma yöntemlerini ve kavramları kurguluyoruz. Ma-

teryalizm mutlak doğru olduğuna göre de, İlahi bir açıklamanın sahneye girmesine izin veremeyiz.[83]

Bu sözler, Darwinizm'in, materyalist felsefeye bağlılık uğruna yaşatılan bir dogma olduğunun açık ifadeleridir. Bu dogma, maddeden başka hiçbir varlık olmadığını varsayar. Bu nedenle de cansız, bilinçsiz maddenin, hayatı yarattığına inanır. Milyonlarca farklı canlı türünün; örneğin kuşların, balıkların, zürafaların, kaplanların, böceklerin, ağaçların, çiçeklerin, balinaların ve insanların maddenin kendi içindeki etkileşimlerle, yani yağan yağmurla, çakan şimşekle, cansız maddenin içinden oluştuğunu kabul eder. Gerçekte ise bu, hem akla hem bilime aykırı bir kabuldür. Ama Darwinistler kendi deyimleriyle "İlahi bir açıklamanın sahneye girmemesi" için, bu kabulü savunmaya devam etmektedirler.

Canlıların kökenine materyalist bir ön yargı ile bakmayan insanlar ise, şu açık gerçeği göreceklerdir: Tüm canlılar, üstün bir güç, bilgi ve akla sahip olan bir Yaratıcının eseridirler. Yaratıcı, tüm evreni yoktan var eden, en kusursuz biçimde düzenleyen ve tüm canlıları yaratıp şekillendiren Allah'tır.

Evrim Teorisi Dünya Tarihinin En Etkili Büyüsüdür

Burada şunu da belirtmek gerekir ki, ön yargısız, hiçbir ideolojinin etkisi altında kalmadan, sadece aklını ve mantığını kullanan her insan, bilim ve medeniyetten uzak toplumların hurafelerini andıran evrim teorisinin inanılması imkansız bir iddia olduğunu kolaylıkla anlayacaktır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, evrim teorisine inananlar, büyük bir varilin içine birçok atomu, molekülü, cansız maddeyi dolduran ve bunların karışımından zaman içinde düşünen, akleden, buluşlar yapan profesörlerin, üniversite öğrencilerinin, Einstein, Hubble gibi bilim adamlarının, Frank Sinatra, Charlton Heston gibi sanatçıların, bunun yanı sıra ceylanların, limon ağaçlarının, karanfillerin çıkacağına inanmaktadırlar. Üstelik, bu saçma iddiaya inananlar bilim adamları, pofesörler, kültürlü, eğitimli insanlardır. Bu nedenle evrim teorisi için "dünya tarihinin en büyük ve en etkili büyüsü" ifadesini kullanmak yerinde olacaktır. Çünkü, dünya tarihinde insanların bu derece aklını başından alan, akıl ve mantıkla düşünmelerine imkan tanımayan, gözlerinin önüne sanki bir perde çekip çok açık olan gerçekleri görmelerine engel olan bir başka inanç veya iddia daha yoktur. Bu, eski Mısırlıların Güneş Tanrısı Ra'ya, Afrikalı bazı kabilelerin totemlere, Sebe halkının Güneş'e tapmasından, Hz. İbrahim'in kavminin elleri ile yaptıkları putlara, Hz. Musa'nın kavminin altından yaptıkları buzağıya tapmalarından çok daha vahim ve akıl almaz bir körlüktür. Gerçekte bu durum, Allah'ın Kuran'da işaret ettiği bir akılsızlıktır. Allah, bazı insanların anlayışlarının kapanacağını ve gerçekleri görmekten aciz duruma düşeceklerini birçok ayetinde bildirmektedir. Bu ayetlerden bazıları şöyledir:

> ***Şüphesiz, inkar edenleri uyarsan da, uyarmasan da, onlar için fark etmez; inanmazlar. Allah, onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir; gözlerinin üzerinde perdeler vardır. Ve büyük azab onlaradır.*** *(Bakara Suresi, 6-7)*

... Kalpleri vardır bununla kavrayıp-anlamazlar, gözleri vardır bununla görmezler, kulakları vardır bununla işitmezler. Bunlar hayvanlar gibidir, hatta daha aşağılıktırlar. İşte bunlar gafil olanlardır. *(Araf Suresi, 179)*

Allah, Hicr Suresi'nde ise, bu insanların mucizeler görseler bile inanmayacak kadar büyülendiklerini şöyle bildirmektedir:

Onların üzerlerine gökyüzünden bir kapı açsak, ordan yukarı yükselseler de, mutlaka: "Gözlerimiz döndürüldü, belki biz büyülenmiş bir topluluğuz" diyeceklerdir. *(Hicr Suresi, 14-15)*

Bu kadar geniş bir kitlenin üzerinde bu büyünün etkili olması, insanların gerçeklerden bu kadar uzak tutulmaları ve 150 yıldır bu büyünün bozulmaması ise, kelimelerle anlatılamayacak kadar hayret verici bir durumdur. Çünkü, bir veya birkaç insanın imkansız senaryolara, saçmalık ve mantıksızlıklarla dolu iddialara inanmaları anlaşılabilir. Ancak dünyanın dört bir yanındaki insanların, şuursuz ve cansız atomların ani bir kararla biraraya gelip; olağanüstü bir organizasyon, disiplin, akıl ve şuur gösterip kusursuz bir sistemle işleyen evreni, canlılık için uygun olan her türlü özelliğe sahip olan Dünya gezegenini ve sayısız kompleks sistemle donatılmış canlıları meydana getirdiğine inanmasının, "büyü"den başka bir açıklaması yoktur.

Nitekim, Allah Kuran'da, inkarcı felsefenin savunucusu olan bazı kimselerin, yaptıkları büyülerle insanları etkilediklerini Hz. Musa ve Firavun arasında geçen bir olayla bizlere bildirmektedir. Hz. Musa, Firavun'a hak dini anlattığında, Firavun

Hz. Musa'ya, kendi "bilgin büyücüleri" ile insanların toplandığı bir yerde karşılaşmasını söyler. Hz. Musa, büyücülerle karşılaştığında, büyücülere önce onların marifetlerini sergilemelerini emreder. Bu olayın anlatıldığı ayetler şöyledir:

> ***(Musa:) "Siz atın" dedi. (Asalarını) atıverince, insanların gözlerini büyüleyiverdiler, onları dehşete düşürdüler ve (ortaya) büyük bir sihir getirmiş oldular.*** *(Araf Suresi, 116)*

Görüldüğü gibi Firavun'un büyücüleri yaptıkları "aldatmacalar"la -Hz. Musa ve ona inananlar dışında- insanların hepsini büyüleyebilmişlerdir. Ancak, onların attıklarına karşılık Hz. Musa'nın ortaya koyduğu delil, onların bu büyüsünü, ayetteki ifadeyle "uydurduklarını yutmuş" yani etkisiz kılmıştır:

> ***Biz de Musa'ya: "Asanı fırlatıver" diye vahyettik. (O da fırlatıverince) bir de baktılar ki, o bütün uydurduklarını derleyip-toparlayıp yutuyor. Böylece hak yerini buldu, onların bütün yapmakta oldukları geçersiz kaldı. Orada yenilmiş oldular ve küçük düşmüşler olarak tersyüz çevrildiler.***
> *(Araf Suresi, 117-119)*

Ayetlerde de bildirildiği gibi, daha önce insanları büyüleyerek etkileyen bu kişilerin yaptıklarının bir sahtekarlık olduğunun anlaşılması ile, söz konusu insanlar küçük düşmüşlerdir. Günümüzde de bir büyünün etkisiyle, bilimsellik kılıfı altında son derece saçma iddialara inanan ve bunları savunmaya hayatlarını adayanlar, eğer bu iddialardan vazgeçmezlerse gerçekler tam anlamıyla açığa çıktığında ve "büyü bozulduğunda" küçük duruma düşeceklerdir. Nitekim, yaklaşık 60 yaşına kadar evrimi savunan ve ateist bir felsefeci olan, ancak daha sonra gerçekleri gören Malcolm Muggeridge evrim teorisinin yakın gelecekte düşeceği durumu şöyle açıklamaktadır:

Geçmiş zamanlarda timsaha tapan insanların inanışları ne derece garip ve akıl almazsa günümüzde Darwinistlerin inanışları da aynı derecede akıl almazdır. Darwinistler tesadüfleri ve cansız şuursuz atomları yaratıcı güç olarak kabul ederler hatta bu inanca bir dine bağlanır gibi bağlanırlar.

Ben kendim, evrim teorisinin, özellikle uygulandığı alanlarda, geleceğin tarih kitaplarındaki en büyük espri malzemelerinden biri olacağına ikna oldum. Gelecek kuşak, bu kadar çürük ve belirsiz bir hipotezin inanılmaz bir saflıkla kabul edilmesini hayretle karşılayacaktır.[84]

Bu gelecek, uzakta değildir aksine çok yakın bir gelecekte insanlar "tesadüfler"in ilah olamayacaklarını anlayacaklar ve evrim teorisi dünya tarihinin en büyük aldatmacası ve en şiddetli büyüsü olarak tanımlanacaktır. Bu şiddetli büyü, büyük bir hızla dünyanın dört bir yanında insanların üzerinden kalkmaya başlamıştır. Evrim aldatmacasının sırrını öğrenen birçok insan, bu aldatmacaya nasıl kandığını hayret ve şaşkınlıkla düşünmektedir.

- Notlar -

1 Faruk Şükrü Yersel, *Eskişehir Gazetesi,* 1926
2 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c. III, 2. Baskı, s. 20
3 *Atatürk SD*; II, s. 66-67
4 Sadi Borak, *Atatürk ve Din*, s. 36-37 (Rönesans, Aralık 1991, s. 61)
5 İzmir, 3 Şubat 1923, *Atatürk Diyor ki,* Varlık Yayınları, s. 46
6 Osman Ergin, *Türk Maarif Tarihi 1-5*, 1977 (A. Gürtaş, s. 41)
7 Osman Ergin, *Türk Maarif Tarihi 1-5,* İstanbul 1977 (A. Gürtaş, s. 41)
8 Prof. Enver Ziya Karal, *Atatürk'ten Düşünceler,* İş Bankası Yayınları,1969 (A. Gürtaş, s. 39)
9 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,* 1959, c. 2, s. 86 (Atatürk'ün Düşünce Yapısı, G.Tüfekçi, s. 117)"
10 *Atatürk'ün S.D. II*, 1923, s. 127
11 Dr. Utkan Kocatürk, *Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri* (Atatürk ve Din Eğitimi, A. Gürtaş, s. 26)
12 Şemsettin Günaltay, *Ülkü Dergisi,* Cilt: 9, Sayı: 100, 1945, s. 3
13 *Hakikati Tasvir, "Ş. Günaltay'ın Anıları"*(A. Gürtaş, s. 26)
14 Şemsettin Günaltay, *Ülkü Dergisi,* sayı 100, s. 4
15 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,* c. 2, s. 93
16 Ali Mithat İnan, *Atatürk'ün Not Defterleri,* Gündoğan Yayınları, Ankara, 1996, s. 122-127, Ek 10, 11, 12, 13
17 İsmet Görgülü, *Sesli Belgelerden M. Kemal Atatürk*; Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, sayı 11, 1988 (http://www.mkataturk.gen.tr/ozel/ozel4.html#9)
18 *Atatürk'ten Seçme Sözler,* Derleyen: Cihat İmer, Remzi Kitabevi, 1989, s. 136)
19 *Atatürk'ten Seçme Sözler,* Derleyen: Cihat İmer, Remzi Kitabevi, 1989, s. 138)
20 Sadi Borak, *Atatürk ve Din,* 1962 (A. Gürtaş, s. 34)
21 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,* Cilt II, s. 44
22 *Atatürk'ün Hususiyetleri,* s. 71
23 *Atatürk'ün Hususiyetleri,* s. 72
24 *Atatürk'ün Hususiyetleri,* s. 80
25 *Atatürk'ün Hususiyetleri,* s.100
26 *Atatürk'ün İzinde Bir Ömür Böyle Geçti,* Sabiha Gökçen, s. 55
27 *Atatürk'ün Hususiyetleri,* s. 73
28 *Atatürk Bir Çağ'ın Açılışı,* Ord. Prof. Dr. Sadi Irmak, s. 33
29 *Nutuk,* 1927, Son Bölüm
30 *Türk Tarihi, Silahlı Kuvvetleri ve Atatürkçülük,* Genelkurmay Başkanlığı 50. Yıl Yayını, 1973, s. 252
31 Sadi Borak, *Atatürk ve Din,* 1962 (A. Gürtaş, s. 50)
32 *Atatürk ve Din Eğitimi* - Ahmet Gürtaş - Diyanet İşleri Bakanları Yayınları s. 12
33 *Atatürk'ün S.D. II*, 1923, s. 128
34 *Atatürk'ün S.D. II,* 1923, s. 92
35 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,* Cilt II, s. 67
36 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,* Cilt I, s. 378
37 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,* Cilt I, s. 387
38 Prof. Dr. Afet İnan, *Atatürk Hakkındaki Hatıralar ve Belgeler,* s. 285
39 Ercüment Demirer, *Din, Toplum ve Kemal Atatürk,* s.10
40 Ahmet Nazım, Kamil Miras, 1932, (http://www.mkataturk.gen.tr/ozel/ozel4.html)
41 Fethi Naci, *Atatürk'ün Temel Görüşleri,* s. 55
42 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,* c. 2, s. 93
43 *Atatürk'ün SD,* I, 1935, s. 361 (Fethi Naci, s. 93)
44 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,* c. II, s. 144
45 Niyazi Ahmet Banoğlu, *Nükte ve Fıkralarla Atatürk,* s. 196
46 Osman Ergin, *Türk Maarif Tarihi,* 5/1957 (A. Gürtaş, s. 41)
47 Maurice Perno ile yaptığı ropörtaj 11 Şubat 1924 (Atatürk'le Konuşmalar, Cumhuriyet Gazetesi eki, s. 111
48 *Atatürk'ün S. D.* II, 1923, s. 127
49 *Atatürk'ün S.D.* II, 1923, s. 127
50 *Atatürk'ün* SD, c. II, s. 90 (Türk Tarihi TSK ve Atatürkçülük, s. 318)
51 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,* Cilt II, s. 111
52 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,* Cilt II, s. 43
53 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,* Cilt II, s. 93
54 S. Arif Terzioğlu, *Yazılmayan Yönleriyle Atatürk,* s. 88, 89
55 *CHPXV. Yıl Kitabı,* sh. 12-13, zikreden; Ş.S. Aydemir, a.g.e., s. 454
56 *Gerçek Yönüyle Atatürkçülük, Türk Devriminin Temel Prensipleri ve Cumhuriyet Rejimi*, Ankara, 1965
57 Dr. Utkan Kocatürk, *Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri,* Ankara,1971 (Ahmet Gürtaş, s. 34)
58 Afet İnan, *Medeni Bilgiler,* s. 470 (Rönesans, Kasım 1990, s. 23)
59 Osman Pazarlı, *Sosyoloji,* Lise III, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1979
60 Maurice Perno'yla ropörtaj, Akşam, 11 Şubat 1924 (Cumhuriyet Gazetesi eki, Atatürk'le Konuşmalar, s. 111, Nisan 2000)
61 *Amiral (e) Çetinkaya APATAY, Atatürk Türkiye'sinin Türk Kadını'na, Kazancı Kitap Ticaret A.Ş., 1996*
62 *Amiral (e) Çetinkaya APATAY, Atatürk Türkiye'sinin Türk Kadını'na, Kazancı Kitap Ticaret A.Ş., 1996*
63 *Amiral (e) Çetinkaya APATAY, Atatürk Türkiye'sinin Türk Kadını'na, Kazancı Kitap Ticaret A.Ş., 1996*
64 *Amiral (e) Çetinkaya APATAY, Atatürk Türkiye'sinin Türk Kadını'na, Kazancı Kitap Ticaret A.Ş., 1996*
65 John C. Leffingwell, "Olfaction-Page 5: Recent Events in Olfactory Understanding", 2001, http://www.leffingwell.com/olfact5.htm.
66 R. Axel, "The Molecular Logic of Smell", Scientific American, Ekim 1995, s. 154-159.
67 "A database of human olfactory receptor genes", The Human Olfactory Receptor Data Exploratorium, 2001, http://bioinformatics.weizmann.ac.il/HORDE/humanGenes/.
68 Heinz Breer, "Olfaction", Encyclopedia of Life Sciences, Ağustos 1999, http://www.els.net.
69 Stuart Firestein, "Olfactory Receptor Neurons", Encyclopedia of Life Sciences, Aralık 2000, http://www.els.net.
70 W. Wu, K. Wong, J.H. Chen, Z.H. Jiang, S. Dupuis, J.Y. Wu, Y. Rao, "Directional guidance of neuronal migration in the olfactory system by the protein Slit", Nature 400, 22 Temmuz 1999, s. 331-336.
71 G. Ohloff, "Scent and Fragrances", Springer-Verlag, Berlin Heidelberg, 1994, s. 6.
72 A.I. Spielman, J.G. Brand, W. Yan, "Chemosensory Systems", Encyclopedia of Life Sciences, Haziran 2000.
73 Michael Meredith, "The Vomeronasal Organ", Florida State University, 2001, http://www.neuro.fsu.edu/research/vomer.htm.
74 "The Olfactory System: Anatomy and Physiology", Macalester College, 2001, http://www.macalester.edu/~psych/whathap/UBNRP/Smell/nasal.html.
75 Frank Zufall, Trese Leinders-Zufall, "The Cellular and Molecular Basis of Odor Adaptation", Chemical Senses 25, Oxford University Press, 2000, s. 473-481.
76 R.S. Herz, T. Engen, "Odor memory: review and analysis", Psychonomic Bulletin and Review 3, 1996, no. 3, s. 300-313.
77 Tim Jacob, "Olfaction", 2001, http://www.cf.ac.uk/biosi/staff/jacob/teaching/sensory/olfact1.html.
78 R.S. Herz, T. Engen, "Odor memory: review and analysis", Psychonomic Bulletin and Review 3, 1996, no. 3, s. 300-313.
79 Tim Jacob, "Olfaction", 2001, http://www.cf.ac.uk/biosi/staff/jacob/teaching/sensory/olfact1.html
80 Selçuk Alsan, "Yemeklerin Tadı, Kokusu", Bilim ve Teknik, şubat 1999, s. 98-99.
81 "Disorders of Smell", Macalester College, 2001, http://www.macalester.edu/~psych/whathap/UBNRP/Smell/disorders.html.
82 Tim Jacob, "Olfaction", 2001, http://www.cf.ac.uk/biosi/staff/jacob/teaching/sensory/olfact1.html.
83 "Nutrition and Appetite", Monell Chemical Senses Center, 1998, http://www.monell.org/researchoverview_h.htm
84 Tim Jacob, "Olfaction", 2001, http://www.cf.ac.uk/biosi/staff/jacob/teaching/sensory/olfact1.html.